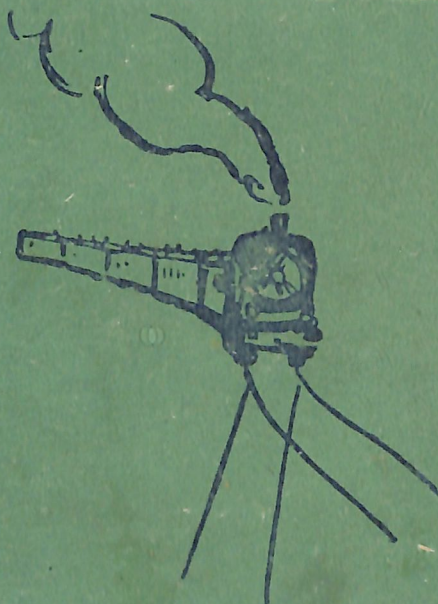

ՍԵՐԳԵՅ ՌՈԶԱՆՈՎ

ԽՈՏԻԿԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

891.710
Պ-62

Ա.ԶՈՎ-ՍԵՎԺՈՎ, ՅԱՆ ՅԵՐԿՐԱՅԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՐ 1935

91. 71 Մ

- 62

30 MAY 2000

Принято
1940 г.

ՍԵՐԳԵՅ ՌՈԶՍՆՈՎ,

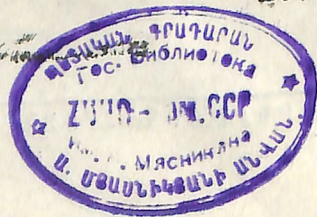
К. С. У. Чагрова
Т. К. М. О. Котерханова
Ц. Н. Биба Т. Р.
арх К. Г. У.

ԽՈՏԻԿԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ՅՈԹԵՐՈՐԴ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

Թարգմ. Հ. ԲՈՂԳԱՆՅԱՆ

ԱԶՈՎ-ՍԵՎԺՈՎՅԱՆ ՅԵՐԿԻՐԱՅԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ԻՌԱՏՈՎ-ԴՈՆ 1935

28810-60

ԽՈՏԻԿԻ ՄԱՍԻՆ

Խոտիկը մի տղա յե: Փոքրիկ տղա: Նա սիրում է ամեն բան դիտել իր փոքրիկ աչքերով: Նա ուզում է ամեն ինչ իմանալ: Վորպես դաշտում բուսած գարնանային առաջին խոտիկը, նա նայում է ամբողջ աշխարհին, արեգակին, թռչուններին, անտառին և իր փոքրիկ գլուխը դեմ է անում քամուն:

Դեռ շատ ժամանակ է հարկավոր, վոր Խոտիկը մեծ մարդ դառնա ու նրան անվանեն Խորեն Պետրովիչ կամ մի այլ կերպ: Իսկ մինչ այդ նրան ուղղակի Խոտիկ են ասում: Ու շատ լավ են անում:

ԽՈՏԻԿԸ ԴԱՅՈՒԿՆԵՐՈՎ

Խոտիկն իր հայրիկի ու մայրիկի հետ ապրում է Մոսկվայում, Պետրովսկի պարկում: Հայրիկն ամբողջ ուրն աշխատանքի յե, մայրիկը նույնպես աշխատում է: Խոտիկն ել է աշխատում: Մանկապարտեզում նա նորերս քանդակել է յերեք ծխնելույզ ունեցող մի հաճախավ (կրեյսեր) Բացի դրանից, նրանց միջին խմբակը միացյալ ուժերով յերկաթուղի շինեց: Ափսոս միայն, վոր հնացքն ինքը չի շարժվում: Հարկավոր է լինում թելով քաշել: Մյուս մասերը բոլորովին իսկականի պես են:

Յերբ մանկապարտեզում վերջանում են պարապմունքները, խոտիկը դահուկով և սահում: Դեռ անցյալ տարի՝ յեր, վոր նրա համար մանկական դահուկներ գնեցին: Նա արդեն սովորել և համարձակ կերպով սարից ցած սահել թե՛ գավազաններով և թե՛ առանց գավազանների: Յեվ բավական արագ և սահում նա: Մինչև անգամ հայրիկից ել հետ չի մնում, մայրիկի մասին ասելն իսկ ավելորդ է: Մանկապարտեզի բոլոր յերեխաներից առաջ և անցնում նա:

Գլխավորն այն է, վոր դահուկների փոկերը կարգին լինեն ու վտարներն հարմար. նույնպես պետք է տաք ձեռնոցներ ունենալ, թե՛ չե՛ ձեռքերդ կմրսեն. հետո յեղ գավազանների կլորակները չպետք է վնասված լինեն: Իսկ դահուկով սահել սովորելն այնքան էլ դժվար բան չէ:

ԽՈՏԻԿՆ ՈՒ ՀԱՅՐԻԿԸ ՀՅՈՒՐ ԵՆ ԳՆՈՒՄ

Հանգստյան օրը հայրիկը գնաց իր պաշտոնակից ընկերոջ ամառանոցը՝ դահուկով սահելու: Ընկերը ձմեռամառ ամառանոցումն էր ապրում: Այդ օրը մանկապարտեզում էլ պարապմունք չկար: Հայրիկն իր հետ վերցրեց նաև խոտիկին: Նրանք նստան վարձու կառք: Դահուկները դրել էյին ծնկների արանքում: Մայրիկը դուրս յեկավ, վոր խոտիկին լավ տեղավորի կառքում, և ասաց հայրիկին.
— Նայի՛ր խնդրեմ, վոր մի բան չպատահի:

Հայրիկը պատասխանեց՝ «Լավ», իսկ խոտիկը լուռ էր: Նա հո գիտեր, վոր վոչինչ չի պատահի:

Կառապանը սանձը շարժեց ու բերանով ծպծպացրեց: Նա մի պառամյալ ծերուկ էր. իրեն նման ծեր էր նաև նրա փոքրիկ ձին: Նրանք գնում էյին շատ յերկար: Բայց և այնպես կայարան հասան:

ԿԱՅԱՐԱՆՈՒՄ

Կայարանում իրարանցում էր: Մարդիկ վազեվազ կայարան էյին մտնում: Մի պառավ կին ուզում էր անպատճառ ձախ դռնից մտնել, վորի վրա գրված էր «Յեկնելու դուռ». նրան իհարկե չեյին թողնում: Արտասահմանցի մի քաղաքացուհի նայում էր ձեռքի փոքրիկ գրքուկին և ինչվոր հարցեր էր տալիս պատահած անցորդներին: Նա դժվարությամբ էր խոսում ուսուներեն: Նրա հետևից գնում էյին յերկու բեռնակիրներ, վորոնք կրում էյին տաս և մեկ պայուսակ, գուցե և ավելի: խոտիկն ուզեց հայրիկին հարցնել, թե ինչու ամենքն էլ այդքան շտապում են, բայց հայրիկը նայեց կայարանի ժամացույցին ու նույնպես շտապեց: Ժամացույցի փոքր պլաքը ցույց էր տալիս 12, մեծը՝ 9-ը:

Հայրիկը դահուկները պատին դեմ դրեց ու ասաց խոտիկին.

— Այստեղ նստի՛ր, ինձ սպասի՛ր: Գնում եմ տոմսակներ վերցնեմ:

ՀԱՅՐԻԿԸ ՏՈՄՍԱԿՆԵՐ Ե ՎԵՐՑՆՈՒՄ

Խոտիկը կանգնեց դահուկների առջև ու սկսեց ժամացույցին նայել: Մեծ սլաքը մեկ գծից մյուսը թռավ, կարծես զսպանակի վրա յեր: Ապա մի ըուպե այդտեղ մնաց ու նորից թը՛ռ արավ:

Խոտիկը յերբեք չէր տեսել թռչող սլաքներով ժամացույց: Նա վորոշեց այդ մասին անպատճառ հայրիկին հարցնել, իսկ հետո մանկապարտեզի յերեխաներին պատմել:

Հանկարծ ժողովուրդն ավելի շատացավ: Խոտիկը տեսնելով հայրիկի դահուկային, մորթուց կարած, կուրտկան, վագեց նրա հետևից: Հայրիկը գնում էր մի անծանոթ մոլորաքոյն հետ թևանցուկ ու ինչ-վոր բանի մասին խոսում էր: Նրանք շտապում էին: Խոտիկն ասաց.

— Հայրիկ, հապա մեր դահուկները:

Հայրիկի թիկունքն ինչ-վոր փրնթփրնթաց, ապա նա ու մորաքույրն ավելի ևս շտապ քայլերով պերոն* դուրս յեկան, ուր մարդիկ գնացքն են նստում: Խոտիկը բռնեց հայրիկի կուրտկայից ու վագեց հետևից:

ՇԻԿԱՅԵՐ ԳԵՌԻՆ

Յերբ հասան մի դատարկ վագոնի առաջ, հայրիկը մի ոտար ձայնով ասաց. «Դեհ, Պետիկ, բարձրացիր»: Յեվ բռնելով Խոտիկի ձեռքերից, ուզում էր աստիճանի վրա նստեցնել: Բայց այստեղ Խոտիկը տեսավ, վոր այս մարդը բոլորովին իր հայրիկը չէ, այլ մի ոտար քեռի յե՝ շեկ մորուքով ու ակնոցներով: Քեռին բավական բարկացած ասաց.

— Ո՞վ ես դու, ա՛յ տղա: Բա ո՛ւր ե Պետիկը:

* Կայարանի այն մասը, վորի առաջ կանգնում է գնացքը:

Հետևում կանգնած էր մի կին, վոր դայակի յեր նման: Նա մի տղա յեր գրկել, վոր հասակով Խոտիկից մի քիչ մեծ էր: Դայակը կանչեց.

— Պետիկն այստեղ է: Յես ել տեսնելով, վոր մի տղա յեք տանում, մտածեցի, թե մի ծանոթ տղա կլինի:

Յերեխան, վորին գրկած էլին տանում, հանկարծ լաց յեղավ:

Խոտիկը ժամանակ չունեցավ խոսք ասելու, բայց, իհարկե, լաց չեղավ: Նա միայն մտածեց, վոր շատ ամոթ է այդ հասակի յերեխային գրկած տանելը:

Այդ միջոցին հնչեց սուլիչը, շողքարշն սկսեց շչալ: Գնացքը շարժվեց ու գնաց: Գնացքով գնացին շիկահեռ քեռին, նրա ծանոթ կինը, Պետիկն իր դայակի հետ և մյուս ուղևորները: Պերոնի վրա մնացին միայն կարմիր գլխարկով կայարանապետը և Խոտիկը:

ԽՈՏԻԿԸ ԿՈՐԱՎ

Հայրիկը տոմսերն առավ ու վերադարձավ այն տեղը, ուր թողել էր Խոտիկին: Դահուկները նստարանի տակն էլին ձգված, իսկ յերեխան չկար:

Հայրիկի գլխին ասես ջուր ածեցին: Նա նայեց նստարանի տակ, ապա կանգնեց նրա վրա, վորպեսզի ավելի լավ տեսնի, ու բարձրաձայն սկսեց կանչել.

— Խոտիկ, Խոտիկ:

Ուղևորներից վոմանք շուռ յեկան նրա կողմն ու ծիծաղեցին: Հայրիկին մոտեցավ դռնապանը, վոր վոսկեկար ոճիքով կապտագույն զգեստ էր հագած, և ասաց.

— Վոտներով նստարանի վրա կանգնել չի կարելի, քաղաքացի: Խնդրեմ ցած իջեք ընկուզենուց շինած նստարանից:

— Յես յերեսայիս եմ կորցրել: Հասկանում եք, վորդո՞ւս: Փոքրիկ տղա յե, ձեռքի ափին խալ ունի, բերանն ել բխմիական մատիտով ե կեղտոտված: Ձեք տեսել արդյոք:

— Վո՛չ, չեմ տեսել, — պատասխանեց դռնապանը: — Բայց ինչ ել լինի, կայարանում չի կարելի կանչել:

Նա շուռ յեկավ ու դեպի դուռը գնաց: Հայրիկը նրա հետևից շտապեց:

Փողոցում առաջվա պես շտապ-շտապ դես ու դեն եյին վազում մարդիկ: Յեկել եր գնացքը, և ուղևորների բազմությունը պարկերով, տոպրակներով, պայուսակներով, սնդուկներով ու դեղնագույն փայտե տիներով դուրս եր գալիս կայարանից: Հայրիկը հարցնում եր ուղևորներին, միլիցիոներներին, տրամվայի կոնդուկտորներին: Հայրիկը մոտենում եր տղաներին և նույնիսկ աղջիկներին, մտիկ եր տալիս նրանց յերեսին: Խոտիկը չկար ու չկար: Հայրիկը նորից կայարան դարձավ: Այն տեղում, ուր նա թողել եր Խոտիկին, վո՛չ ինքը Խոտիկը կար և վո՛չ ել դահուկները:

ՀԱՅՐԻԿԸ ՈՒ ՎԵՐԱՀԱՅՈՒՄԸ

«Չլինի՞ գնացքով մեկնած լինի նա», մտածեց հայրիկն ու պերոն վազեց:

— Ձեր տոմսակը, — ասաց նրան վերահսկիչը, յերբ նա հազիվ եր հասել պերոնի ցանցակերպ դռնակին: — Միթե չեք տեսնում մակագիրը՝ «*Василиусевъ содѣтъ*»:

Հայրիկը դողդոջուն ձեռքերով ներկայացրեց վերահսկիչին իր ու Խոտիկի տոմսերը:

— Ձեր տոմսերն անպետք են, — ասաց վերահսկիչը: — Միթե չեք տեսնում տոմսի վրայի մակագիրը՝ «*Митані* յե միայն այն գնացքի համար, վորի համար տրված ե»:

— Բայց դուք չե՞ք տեսել արդյոք, այստեղից մի տղա յե անցել, — հարցրեց հայրիկը, աշխատելով հաճույական կերպարանք տալ դեմքին: — Մի փոքրիկ տղա յե, բերանը թանաքով կեղտոտած:

— Այստեղից շատ տղաներ են անցել, — պատասխանեց վերահսկիչը, — և հետո խնդրում եմ կարգացե՞ք այս մակագիրը՝ «*Վերահսկիչին հաղցե՞ր չսալ*»:

ՀԱՅՐԻԿԸ ՀԵՌԱԳԻՐ Ե ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ

Հայրիկը ցանցակերպ դռները աչք ածեց ամբողջ պերոնը: Վո՛չ մի տեղ Խոտիկը չեր լերևում: «Իհարկե, գնացքով մեկնած կլինի նա», — վճռեց հայրիկը:

— «Պետք ե իսկույն հեռագրել»: Նա մոտեցավ հեռագրային բաժնի պատուհանին: Հեռագրավարունին տվեց նրան մի թերթ կապտագույն թուղթ: Հայրիկը գրեց այդ թղթի վրա ինչվոր հարկավոր եր, վճարեց յուրաքանչյուր խոսքի համար 15 կոպեկ ու սկսեց դիտել, թե հեռագրավարունին ինչպես ե ուղարկում հեռագիրը:

Հեռագրավարունին մոտեցավ փոքրիկ սեղանին, վորի վրա անիվ եր դրված: Անվի վրա, ինչպես մի կոճի, թղթի նեղ շերտիկ եր փաթաթված: Անվի մոտ կային մետաղե կլոր տփիկներ և պղնձե մի ձող՝ իր փայտե կոթով: Հեռագրավարունին բռնեց փայտե կոթն ու սկսեց չխչխկացնել՝ չըխկ, չըխկ-չըրըխկ, չըխկ-չըխկ-չըխկ...

ՀԵՌԱԳԻՐԸ ԳՆԱՑ

Անտեսանելի ելեկտրական կայծերն արագ-արագ սկսեցին վազել այն մետաղալարով, վորն ամրացված ե յերկաթուղու յերկարությամբ տնկված բարձր սյուներին: Ավելի արագ, քան գնացքը, ավելի արագ, քան ավտոմոբիլն,

ավելի արագ, քան սավառնակը, ավելի արագ, քան քամին: Յերկաթուղու կայարանում, ուր նստած եր ուրիշ հեռագրավարուհի և ուր դրված եր նույնպիսի հեռագրային ապարատ, կոճի վրայից սկսեց սողալ թղթե ժապավենը: Այդ ժապավենի վրա նշված էին կետեր և գծիկներ: Ժապավենի վրա կետեր ու գծիկներ նշողն այն ելեկտրականությունն է, վորն ուղարկեց Մոսկվայի հեռագրավարուհին. այդ ելեկտրականությունը սեղմում է փոքրիկ գրիչը, վոր և դնում է այդ կետերն ու գծիկները:

Հեռագրավարներն ունեն իրենց այբուբենը: Մեկ կետը և մեկ գծիկը (·—) նշանակում են Ա տառը: Մեկ գծիկը և յերեք կետը (—...) նշանակում է Բ տառը: Այսպես, ուրեմն, յուրաքանչյուր տառ նշանակվում է միայն գծիկներով և կետերով:

Հեռագիրն ընդունող հեռագրավարուհին սկսեց նայել թղթե ժապավենին ու նույնը գրեց թղթի վրա սովորական տառերով: Դուրս յեկավ հետևյալը.

Պ-ա-տ-ա-հ-ա-բ-ա-ր գ-ն-ա-ց-ք-ո-վ մ-ե-կ-ն-ե-լ է մ-ի տ-դ-ա վ-ե-ր-ա-դ-ա-ր-ձ-ը-ե-ք ծ-ն-ո-ղ-ն-ե-ր-ի-ն:

ԻՆՉ ՊԱՏԱՅԵՑ ԽՈՏԻԿԻՆ

Յերբ գնացքը մեկնեց ու Խոտիկը մենակ մնաց, նա անհանգստություն գգաց. չլինի՞ հայրիկն ամառանոց է գնացել ու նրան մենակ թողել այստեղ: Բայց վո՛չ, այդ անկարելի յե: Հայրիկը յերբեք այդպիսի բան չի անի:

Այդ միջոցին Խոտիկին մոտեցավ կայարանապետն ու հարցրեց.

— Ա՛յ տղա, ի՞նչ է, մեկին ճանապարհ գցելու յեք յեկե՛լ: Այսպես փոքր տղա ու մնացել է մեն-մենակ: Ա՛յ ինչպե՞ս է լինում հոկտեմբերիկը, կամ նույնիսկ պիոները:

Խոտիկը հոկտեմբերիկ չեր: Պիոների համար ել նա դեռ փոքր եր: Բայց նա իրեն բոլորովին մեծի տեղ դրեց: Ձեռքերը կոխեց դահուկային փոքրիկ կուրտկայի գրպաններն ու պարծենալով պատասխանեց.

— Յես այնքան ել փոքր չեմ: Միջին եմ: Հայրիկս մինչև անգամ ինձ իր հետ եր վերցրել դահուկով սահելու: Բայց նա կորավ:

Կայարանապետը զարմանքից տալիս խոշոր բաց արեց, հոնքերը վեր քաշեց ու կռացավ դեպի փոքրիկը: Հեռվից նա ուռսական հարցական նշանի եր նման:

— Ո՞վ կորավ:

— Հայրիկս:

Չգիտեմ ինչո՞ւ՝ կայարանապետի ծիծաղն յեկավ, բայց դա վո՛չ թե վիրավորական, այլ բարի ծիծաղ եր:

— Նու, մենք նրան իսկույն կգտնենք, — ասաց նա, բռնեց Խոտիկի ձեռներից ու դուրս յեկավ այն դռնակից, վորի վրա գրված եր.

ԱՆՑՔ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԽՈՏԻԿԸ ՎՃՌԵՑ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԼԻՆԵԼ

Խոտիկի շատ դուրը յեկավ, վոր այդպիսի մեծ պաշտոնի տեր մարդ նրան տանում է ծառայողների անցքով և, ինչպես մեծի հետ, «դուքով» է խոսում հետը: Նա վճռեց բոլորովին ինքնուրույն լինել: Նա նույնիսկ ուզում եր, վոր հայրիկը շուտով չգտնվի:

Նրանք կայարան յեկան: Խոտիկն իսկույն ճանաչեց այն տեղն, ուր ժամացույցն եր կախված, ուր ինքն եր կանգնած իր դահուկների մոտ և հայրիկին եր սպասում: Նա նույնիսկ կայարանապետին կանգնեցրեց ու խնդրեց, վոր մի րոպե սպասի, մինչև ինքը ժամացույցը նայի:

Մեծ սլաքն առաջվա նման թռչկոտում եր: Նա մոտենում եր 6 թվանշանին: Փոքր սլաքն ել կանգնել եր 12-ի և 1-ի մեջտեղը:

Նստարանի մոտ վոչ հայրը կար և վոչ դահուկները:

ՀԵՏՔԵՐԸ ԳՏՆՎՈՒՄ ԵՆ

Ամենքը ճանաչում եյին կայարանապետին ու բարևում եյին նրան: Նա հարցրեց վոսկեկար ոճիքով դռնապանին Սոտիկի հայրիկի մասին:

— Այո, այո: Մի քաղաքացի բոլոր ժամանակ դեռ ու դեռ եր վազում և իր տղային փնտռում: Բայց ո՛ւր կորավ, ուղիղն ասած՝ չգիտեմ: Ախր, ընկեր կայարանապետ, թե վոր ինձ առաջ ասած լինեյիք, յես նրան կհարցնեյի՝ ո՛ւր ե գնալու:

Ծառայողներից մեկ ուրիշը՝ պահապանը, վոր յերկար ժամանակ ականջ եր դնում հայրիկի ու դահուկների մասին Սոտիկի պատմածներին, վերջապես խառնվեց խոսակցությանն ու ասաց.

— Յես տեսա քո հայրիկին: Նա շտապով վերցրեց դահուկներն ու վազելով նստեց գնացքը: Յես մինչև անգամ մտածեցի՝ չլինի՞ թե մի ժուլիկ ե: Նա բոլոր ժամանակ չորս կողմն եր նայում: Յերևի քեզ եր փնտռում:

ՊԵՏՔ ԵՐ ԳՈՐԾԵԼ ՎՃՌԱԲԱՐ ՅԵՎ ԱՐԱԿ

Պետք եր գործել վճռաբար և արագ: Հենց դրա համար եր, վոր Սոտիկը խիստ վճռաբար դիմեց իր բարեկամին՝ կայարանապետին:

— Ընկեր կայարանապետ, տվեք ինձ խնդրեմ ձրի տոմս մինչև «Պրոլետարսկայա» կայարանը: Այնտեղ յես

ճանապարհը կգտնեմ: Լիճը վոր անցնես, աջ կողմը, կուտնտեսական կրպակի դեմուդեմը, № 16 ամարանոցն ե: Կայարանապետը նորից ժպտաց, հազաց, ինչ-վոր փնթփնթաց և վերջապես ասաց.

— Ձրի տոմսակներ տալ չեմ կարող: Բացի դրանից, գնացքն այնտեղ մեկնում ե միայն յերեկոյան:

— Բա ի՞նչպես անենք, — հարցրեց Սոտիկը գլուխը հետ գցած ու շիտակ կայարանապետի աչքերին նայելով: Կայարանապետը քորեց քթի ծայրն ու ասաց.

— Դե լավ, շուտով գալու յե ծառայական շոգեքարշը: Քեզ նրա վրա կնստացնեմ, մինչև մուլն ընկնի՝ կհասնես: Շոգեքարշով գնալ չեմ վախենում:

— Յես նույնիսկ ավտոմոբիլով ել շոգեքարշի կողքին նստած չեմ վախենում: Յեվ հետո, դեռ շատ ժամանակ չե, վոր յես ինքս եմ վարել ձիու սանձը: Կառապանն եր տվել ձեռքս:

ՅՈՒԵԲԱՐՅԸ

Յեվ ահա կայարանապետը ունեցելի վրայով Սոտիկին տարավ պերոնից մի փոքր հեռու: Գնալը դժվար եր, Գայլելիս՝ Սոտիկի վոտները մի անգամ խփվեցին ունեցելին ու ցավեցին: Սոտիկն ուզում եր լաց լինել, բայց չլացեց, այլ միայն ցաված վոտքը շփեց:

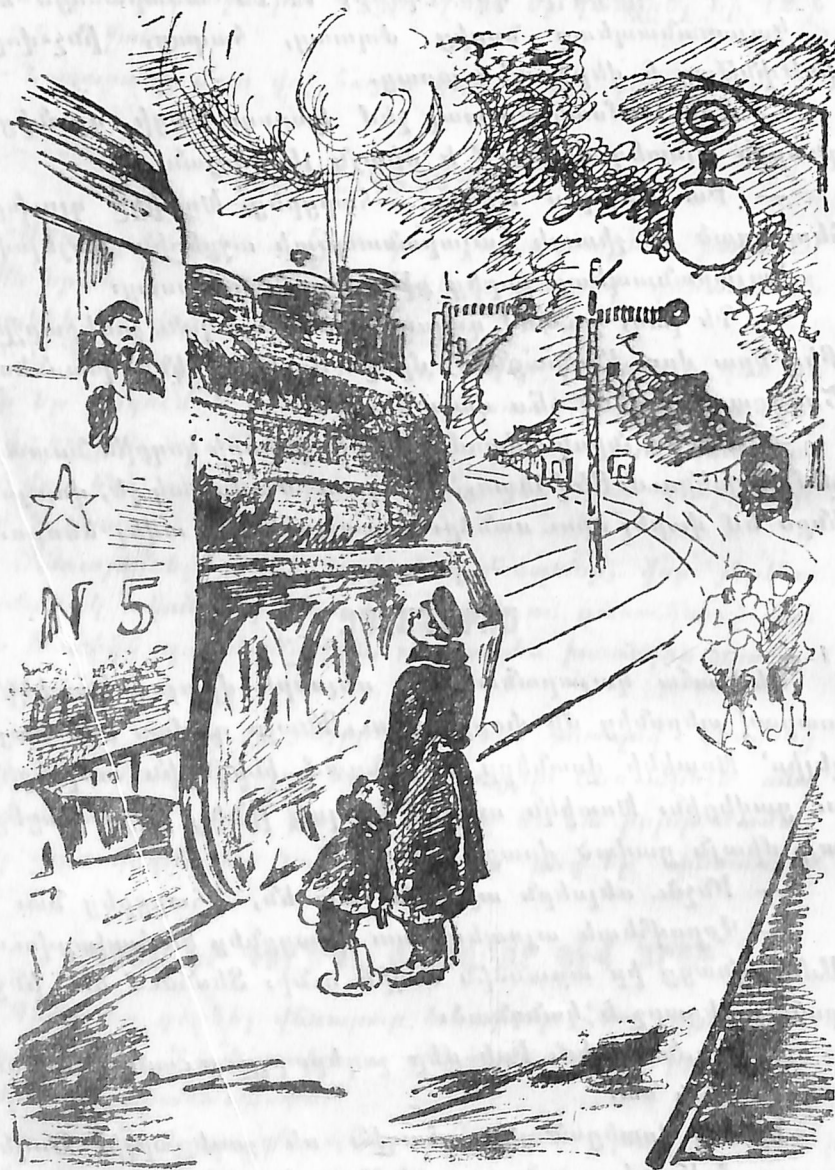
— Ինչո՞ւ ունեցելն այսքան շատ են, — հարցրեց նա:

— Վորովհետև այստեղ շատ գնացքներ են հավաքվում: Ամեն գնացք իր առանձին ուղին ունի: Տեսնո՞ւմ ես, ինչքան շոգեքարշ ե կանգնած:

— Տեսնում եմ: Իսկ մեր շոգեքարշը շուտով ե գալու:

— Ահա՛ նա:

Նրանք մոտեցան մի անագին սև շոգեքարշի: Շոգեքարշում ինչ-վոր բան սաստիկ թշուշում եր: Շրկացրած պրի-

մուսի հոտ եր գալիս: Խոտիկը մի քիչ վախեցավ: Նա պինդ բռնել եր կայարանապետի ձեռքից:

— Դեհ, դեհ, մի վախիր, տղաս, — փաղաքշանքով ասաց կայարանապետը իսկ և իսկ հայրիկի նման, ու բարձր ձայնով կանչեց.

— Հեյ, ձերմակյան:

ՍԵՎ ՄԱՐԴԸ

Խոտիկն ուզում եր ասել, վոր ինքը բոլորովին ել չի վախենում, բայց այդ բոլորին շոգեքարշի պատուհանում հանկարծ մի մարդ յերևաց, վորն արտաքուստ ամենևին նման չեր ձերմակյանի: Նրա հագին սև կուրտկա յեր, գլխին նուլյա սև, յուղապատ գլխարկ, ձեռներում մի կեղտոտ լաթ կար. նրա յերեսն ափսոսա փայլուն եր ու սև, ինչպես ծխնելույզ մաքրողինն ե լինում:

— Ի՞նչ կա, ընկեր կայարանապետ, — գոչեց սև ձերմակյանն՝ աշխատելով իր ձայնով խեղդել մեքենայի շաշյունը:

— Այ, մի ուղևոր եմ բերել քեզ: Վերցրո՛ւ նրան հետդ: «Պրոլետարսկայա» կայարանում նրան ցած կբերես: Բայց տես, վոր դու յել չկորցնես սրան, ինչպես հարազատ հայրն ե կորցրել: Յերբ եք մեկնում:

— Սեմաֆորին ենք սպասում, ընկեր պետ:

— Ա՜հ, ը՛րմը՛մ... — մրթմրթաց կայարանապետը պատասխանի փոխարեն ու ձեռները մեկնեց Խոտիկին:

ՆԻԿՈԼԱՅ ԻՎԱՆՈՎԻՉԸ

— Դեհ, գնաս բարով, յեղբայր, — ասաց կայարանապետը: — Հ՛ա, անունդ ի՞նչ ե:

— Խոտիկ:

— Խոտիկ: Այդ ի՞նչ տարօրինակ անուն ե: Քեզ, յե-
րեմի, հոկտեմբերել են:

— Չգիտեմ... վո՛չ... այնպես, ելի: Իսկ քո անունն
ինչպես ե:

— Ինձ կոչում են Նիկոլայ Իվանիչ, — պատասխանեց
կայարանապետը:

Ապա վերցրեց նա Խոտիկին, բարձրացրեց ձեռների
վրա ու նստեցրեց շոգեքարշը:

— Դեհ, Խոտիկ յեղբայր, գնաս բարով, մի՛ մոռանար:
Հայրիկիդ բարեկիր:

Խոտիկը վճռեց յերբեք չմոռանալ Նիկոլայ Իվանովի-
չին և մինչև անգամ մտածեց.

«Ափսոս, վոր մարդիկ հայրիկի ու մայրիկի փոխարեն
յերկու հայրիկ չեն ունենում: Ի՛նչ լավ կլիներ: Մայրիկս
յերբեք վոչինչ թույլ չի տալիս անելու, ամեն բանից վա-
խենում ե, այնինչ հայրիկիս հետ լինել չափազանց հետա-
քքրակա՛ն ու դուրեկա՛ն ե ինձ համար: Մայրիկիս փոխա-
րեն ինձ յերկրորդ հայրիկ կլինե՛ր Նիկոլայ Իվանիչը՝
կայարանապետը: Յերեքով միասին կապրեյին նրանք՝ հի-
միկվա հայրիկը, Նիկոլայ Իվանիչը և Խոտիկը: Իսկ մայրիկը
նրանց մոտ հյուր կգար»:

ԽՈՏԻԿԸ ՇՈԳԵՔԱՐՇԻ ՎՐԱ

Շոգեքարշի հարթակը (պլոշչադկան) մուժ եր ե տաք:
Ուղիղ Խոտիկի դիմացն եր ահագին սև մեքենան՝ իր կո-
թերով, անիվներով, վորոնք նման եյին ավտոմոբիլի դե-
կերին, պղնձե խողովակներով և ժամացույցի պես կլոր
տփիկներով: Հատակը դողդողում եր: Պղնձե ծորակներն ու
խողովակները թշուրմ եյին: Խոտիկը նույնիսկ չգիտե՛ր՝ ուր

նայի: Նա կանգնել եր մեքենայի առջև ու վախենում եր
տեղից շարժվելու:

Հանկարծ իր հետևում լսեց մի ամուր ձայն.

— Ապա ճանապարհից հեռու, թե չե կհասցնեմ:

Խոտիկը չե՛ր նկատել, վոր շոգեքարշի վրա, բացի ձեռ-
մակյանից, մի ուրիշ մարդ ել կար. յերեկ ձերմակյանի ոգ-
նականն ե: Նա մոտեցավ հետևի կողմից: Ձեռքերում բռնել
եւ մի մեծ սև գոգավոր թի: Յերբ նա բաց արեց մեքենայի
թուջե կլոր դռնակը, Խոտիկը՝ կրակի լույսից ու տաքու-
թյունից շժմած՝ ակամա հետ թռավ հեռու անկյունը և յե-
րեսը պատին շուռ տվեց:

Անծանոթ մարդն սկսեց արագությամբ վերցնել թիով
սև ու փայլուն քարածուխը և մեքենայի կրակաբանը գցել:
Կրճատցի ու զրնգոցի ձայնից Խոտիկի ականջներն սկսե-
ցին խշխշալ: Վերջապես կլոր դուռը դողդոյունով փակվեց,
ու Խոտիկը զգուշությամբ յերեսը հետ դարձրեց:

Անծանոթ մարդը նայում եր մեքենայի ժամացույցի
սլաքին ու՝ մատներով թրչկացնում եր նրանք: Ձերմակյանը
իրանը կիսով չափ դուրս եր կախել շոգեքարշի պատու-
հանից և կարծես իսպառ մոռացել եր Խոտիկին:

ՍԵՄԱՓՈՐԸ

Խոտիկը սիրտ արեց ու սկսեց խոսել: Նա ձեռքով դի-
պավ ձերմակյանի փոտներին:

— Ընկեր ձերմակյան, — ասաց նա, — Սեմաֆորան շու-
տով ե գալու: Դուք ասացիք՝ Սեմաֆորային ենք սպասում:

— Դա սեմաֆորա չե, անխելք տղա, — հապա սեմա-
ֆոր ե: Յեկ այստեղ ու նայի:

Ձերմակյանը վերցրեց Խոտիկին իր կոնատակը և ցույց
տվեց շոգեքարշի դիմացի ուղին: Յերկաթե բարձր կայմի

վրա ամրացրած եր մի մեծ տախտակ, վոր նման եր ճպուռի մեծ թեփի:

— Ահա աս է սեմաֆորը, — ասաց Ճերմակյանը: — Հիմա նա ցած է թողած, նշանակում է՝ գնալ չի կարելի: Առջև վից գնացք է գնում, մենք կարող ենք նրա հետևից հասնել: Հենց վոր բաղխվենք նրա հետևի վագոնին — խորտակում կսռաջանա:

— Տես, տես, շարժվում է, վեր է բարձրանում, — գոչեց Խոտիկն ու ծափ տվեց:

Յեվ իրոք, ձիգ քաշած յերկաթալարը ճռճուաց, և սեմաֆորի տախտակը, պիոնների ձեռքի նման, դեպի վեր բարձրացավ:

— Դեհ, կարելի լի ուղևորվել, — ասաց Ճերմակյանը:

Նա քաշեց թուկի ծայրը: Շոգեքարշն այնպես վշշաց, վոր Խոտիկի ատամներն անգամ դողդողացին: Ճերմակյանը շուռ տվեց անիվներից մեկը, հետո դեպի իրեն քաշեց կոթը, և շոգեքարշն սկսեց կայարանից դանդաղ շարժվել:

ՀԱՅՐԻԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆ Ե ՍՏԱՆՈՒՄ

Այդ իսկ միջոցին հայրիկն արագ քայլերով անցնում էր հեռագրատան պատուհանի մոտից: Նա շատ հուզված եր: Հեռագրով պատասխան եր գալու «Պրոլետարսկայա» կայարանից: Բայց պատասխան չկար ու չկար: Հայրիկն ուզում եր արդեն յերկրորդ հեռագիրը տալ, բայց հանկարծ հեռագրավարուհու առջևի ապարատն սկսեց ճրթճրթալ, այնտեղից դուրս սողաց թղթե նեղ ժապավենը: Հայրիկն այլևս չկարողացավ համբերել: Նա բաց արեց դուռը, վորի վրա գրված եր.

ԿՈՂՄՆԱԿԻ ՄԱՐԴԿԱՆՑ ՄՈՒՏՔՆ ԱՐԳԵԼՎԱԾ Է

և վագեց դեպի ապարատը: Նա վերցրեց ժապավենը, բայց տեսավ, վոր նրա վրա միայն կետեր ու գծիկներ, գծիկներ ու կետեր են դրոշմված:

Հեռագրավարուհին զարմացած նայեց հայրիկին և բավական անբաղաճալարի կերպով ասաց.

— Բաղաճացի, կարդացի՞ր: Դեհ ուրեմն դուրս յեկեք պաշտոնական սենյակից:

— Բայց յես չեմ հասկանում... ձեր գրերը, — արտասանեց հայրիկը: — Խնդրեմ, կարդացեք ինձ համար:

— Իսկ քանի վոր չեք հասկանում, ապա ուրեմն կանգնեցեք պատուհանի հետևը: — Այսպես ասաց հեռագրավարուհին հայրիկին: Ապա նայեց ժապավենին ու շտապ կերպով ինչ-վոր գրեց մի թերթի վրա:

— Ահա ձեր պատասխանն, — ասաց նա ու պատուհանից տվեց ծալած թերթիկը:

Հայրիկը դուրս յելավ սենյակից, աշխատելով, վոր շտապելուց մի բանի չդիպչի, ապա վերցրեց հեռագրային բլանկը. նրա վրա գրված եր.

«Ման յեկանք ամբողջ գնացիք պատահական յերեխաներ փնտռելով վերջակես այդպիսիներ չեն հայտնաբերված վերջակես գտնելիս կուղարկենք վերջակես»:

ՀԵՌԱԽՈՍ

Պատասխանը շատ հասկանալի չեր: Բայց և այնպես հայրիկը հասկացավ, վոր Խոտիկը գնացքում չի:

«Գուցե տուն վեր ադարձած լինի. ախր աչքաբաց տղա յե լակուտը, — մտածեց հայրը: — Հարկավոր է զանգահարել հեռախոսով»:

Նա գլուխը ներս մտցրեց հեռագրատան պատուհանից և կամաց ու խղճալի ձայնով թույլտվություն խնդրեց հե-

առաջնորդ խոսեցու հեռագրավարունին, վոր այնքան ել բարիներից չեր, տեսնելով հայրիկի հուզված դրուժյունը, թույլ տվեց:

Հայրիկը նորից սենյակ մտավ, վերջրեց հեռախոսի փողն ու ականջին դրեց: Լծակը, վորի վրա կախված եր փողը, բարձրացավ, մետաղալարիկները հեռախոսային ապարատում միացան, և նրանց միջով ելեկտրական հոսանքը սլացավ ուղղակի հեռախոսային կետնորոնական կայարանը: Այնտեղ կային մեծ սև տախտակներ՝ բնիկներով: Այդ բնիկներին են ամրացված Մոսկվայի հեռախոսների լաբերը:

Տախտակներից մեկի վրա վառվեց մի փոքրիկ լամպիկ: Տախտակի դիմաց նստած եր հեռախոսավարունին: Նա գլխին հագցրել եր հեռախոսի փողով մի աղեղ: Հեռախոսավարունին տեսավ վառված լամպիկը, միացավ յերկաթուղու կայարանի հեռախոսի հետ և ասաց հայրիկին:

— Կենտրոն...

Հայրիկն ասաց.

Յ.ՅԳ.ՅԶ:

Դա այն բնակարանի հեռախոսի համարն եր, ուր ապրում եր նա մայրիկի ու Խոտիկի հետ:

Հեռախոսավարունին վերջրեց փայլուն ծայրապանակով թելը (շնուրը). յերկաթուղու կայարանի հեռախոսի հաղորդալարը վերջավորվում եր այս թելի ծայրին:

Հեռախոսավարունու առջև դրված տախտակի վրա 60.000 բնիկ կար: Դա չափազանց շատ ե, բայց նա այնքան լավ գիտեր համարների տեղերը, վոր իսկույն գտավ հայրիկի հեռախոսի բնիկը ու շնուրի ծայրապանակը դրեց նրա մեջ: Ապա սեղմեց կոճակը, և հայրիկի բնակարանում իսկույն հնչեց զանգակը:

ԽՈՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մայրիկը վերջրեց հեռախոսափողը. նրա ու հայրիկի միջև սկսվեց հետևյալ խոսակցությունը.

— Լսում եմ:

— Ասա, խնդրեմ, Խոտիկն արդեն ճաշել ե:

Մայրիկը չճանաչեց հայրիկի ձայնը: Կարծեց, թե խոսողն իր յեղբայրն ե (Խոտիկի քեռին), և պատասխանեց.

— Խոտիկը տանը չի: Նա հայրիկի հետ ամառանոց գնաց՝ դահուկներով սահելու:

Հայրիկի ձայնը.

— Վհչ, նա ուզեց տուն վերադառնալ: Խոսողը յեն եմ հայրիկը:

— Բայց նա չի վերադարձել... Իսկ դու ինչո՞ւ նրան մենակ ուղարկեցիր, — ասաց շշնջալով չափազանց վախեցած մայրիկը և ձեռքից բաց թողեց հեռախոսափողը:

Հայրիկն ուզում եր պատմել ամբողջ ճշմարտությունը, բացատրել նրան, վոր Խոտիկը կորել ե պատահաբար, բայց մայրիկը պատասխան չեր տալիս:

Այն ժամանակ հայրիկն շտապով փողը տեղը դրեց ու վազելով դուրս յեկավ սենյակից: Հեռախոսավարունին նայեց նրա հետևից, կողպեց դուռը, վոր հետևյալ մակագիրն ունեւր.

ԿՈՂՄՆԱԿԻ ՄԱՐԴԿԱՆՑ ՄՈՒՏՔՆ ԱՐԳԵԼՎԱԾ Ե

ԲԵՌՆԱՏԱՐ ԱՎՏՈՍՈՐԻԸ

Կայարանի բակում կանգնած եր վիթխարի մեծությամբ մի բեռնատար ավտոմոբիլ: Բեռնիչները բեռնատարի վրա դարսեցին 60 պարկ ալյուր: Բեռնուվը վեր-

ջացավ: Բանվորները յերկաթե հեղույսներով (բոլտերով) փակում էին բեռնատարի բացվող կողերը:

Հայրիկը վազեց բանվորների մոտ: Նա շատ հուզված էր: Հուզվածներից դժվարությամբ էր արտասանում խոսքերը:

— Յեղբայրներ, ընկերներ: Արդյոք Պետրովսկիյ պարկ չե՞ք գնում:

— Այո, Պետրովսկիյ, — պատասխանեց բանվորներից մեկն: Այլուր ենք տանում հացի գործարան:

— Ի՞նչ կլինի, վոր ինձ ել հետներդ վերցնեք, — խնդրեց հայրիկը: — Տրամվայով շատ ուշ կլինի, ինձ հետ փորձանք ե պատահել:

Յեվ ճիշտ՝ յերևում էր, վոր նրա հետ փորձանք ե պատահել:

Ավագ բանվորն ասաց.

— Ե՛հ, ի՞նչ կա վոր, կտանենք, դեհ նստիր:

Հայրիկը բարձրացավ պարկերի վրա: Շոֆերը տեղից յելավ. ցած իջավ, լարեց մոտոռը, ապա նստեց դեկի մոտ: Շոֆերի նստարանի կողքին յերկաթե մի յերկար ձող կար՝ սև կլոր գլխիկով: Շոֆերը ծռեց այդ ձողը, վոտքով կռեց պեղալին, ու մեքենան դղրդյունով առաջ սլացավ Մոսկվայի փողոցներով:

Քսան ըոպեյից հետո հայրիկն արդեն իր բնակարանի դռան դանգն էր տալիս: Վոչ-վոք չերևաց: Այն ժամանակ հայրիկն իր բանալիով բացեց դուռը և ներս մտավ: Մայրիկը տանը չեր:

ԻՆՉ Ե ՊԱՏԱՋԵԼ ՄԱՅՐԻԿԻՆ

Մայրիկին վոչինչ չե՞ր պատահել: Վախից հետո միքիչ ուշքի գալով՝ նա վճռեց, վոր խոտիկն, անտարակույս, քեռու մոտ ե գնացել: Նա ամեն անգամ, հանգստյան ուրը, քեռու

մոտ հյուր էր գնում: Այստեղ կուրիլը (խոտիկի քեռու տղան) մի շատ հետաքրքրական բնական անկյուն ունեւ:

Բայց ինչո՞ւ հայրիկն հարցրեց, թե խոտիկը տուն վերադարձել ե արդյոք:

Հեռախոսն արդեն անջատված էր, իսկ խոտիկի քեռու, (մորյեղբոր) բնակարանում հեռախոս չկար: Նա սպասեց, մտածելով, թե գուցե հայրիկը նորից զանգահարի: Բայց վոչ-վոք չեր զանգահարում: Այն ժամանակ մայրիկը հիշեց, վոր կարելի յե փոստ-հեռախոսագիր ուղարկել, և դուրս յեկավ փողոց:

ՓՈՍՏ-ՀԵՌԱԽՈՍԱԳԻՐ

Մոսկվայի փողոցներում շինված են մեծ, գեղեցիկ բուդկաներ: Նրանց մեջ գետեղված են Տեղեկատու բյուրոն և զանազան հանձնարարությունների բյուրոն: Մայրիկը մոտեցավ մի այդպիսի բուդկայի և խնդրեց, վոր փոստ-հեռախոսագիր ուղարկեն:

— Վճարեցեք հիսուն կոպեկ, — ասաց Տեղեկատու բյուրոյի վարչուհին և տվեց մայրիկին մի բլանկ: Մայրիկը փողը վճարեց ու գրեց.

«Խոսիկն անվճա՞ր ե արդյոք: Իսկույն պատասխանեցե՛ք»:

Ապա գրեց հասցեն և ստորագրեց:

Վարչուհին հեռախոսով զանգահարեց իրենց՝ գլխավոր գրասենյակը: Այնտեղ գրի անցկացրին մայրիկի նամակը և հանձնեցին նամակատարին: Նամակատարը նստեց մոտոցիկլը և թռավ խոտիկի քեռու մոտ՝ նամակը հանձնելու:

ԽՈՏԻԿՆ ԱՆՎՆԱՍ Ե

Մայրիկը տուն վերադարձավ: Դռան մոտ նրան դիմավորեց հայրիկը՝ գունատ դեմքով ու գգգգված մազերով: Նա վոտքից-գլուխ թաթախված էր ալյուրի մեջ:

— Ա՛խ, ի՞նչ տենեք, ի՞նչ անենք, — ասաց նա ու յերկու ձեռքով պինդ սեղմեց գլուխը:

Մայրիկն ուզում էր նրան նախատել, վոր նա խոտիկին մենակ ե թողել, բայց տեսնելով, վոր հայրիկը հա-

փազանց հուզված ե, լռեց: Նա միայն տխուր ձայնով բացականչեց.

— Գոնե հագուստդ մաքրեիր: — Յեվ հայրիկին տվեց մի խոզանակ:

Իսկ յերբ հայրիկը պատմեց նրան ամբողջ յեղելու-

թյունը, պատմեց հեռագրի մասին, դահուկների անհայտացման մասին, մայրիկը նորից սաստիկ վախեցավ՝ չլինի՞ խոտիկին գողացած լինեն:

Հանկարծ պատուհանի տակ լսվեց թրխթրխոցի ու տրաքոցի մի այնպիսի ձայն, վոր միաժամանակ կարծես տասը փշտովից ելին կրակում: Մայրիկը նայեց պատուհանից ու տեսավ փոստային մոտոցիկլը: Նա՛ միքիչ ուրախացած՝ ասաց հայրիկին.

— Սա քեռու պատասխանը կլինի: Հիմա ամեն ինչ կիմանանք: — Ու գնաց դուռը բանալու:

Մի բոպեյից հայրիկն ու մայրիկը քանի-քանի անգամ կարգացին փոստ-հեռախոսագիրը.

«Խոտիկն անվնաս ե: Վաղը չեմյուս օրը կուրիկը կրեւի:»

Տ Ա Գ Մ Ի

Սպասել մինչև վաղը չե մյուս օրն անկարելի յե: Հայրիկն ու մայրիկն իրար նայեցին և առանց մի խոսք ասելու վորոշեցին իսկույն և յեթ գնալ քեռու մոտ:

— Գնում ենք, — հարցրեց մայրիկը:

Հայրը պատասխանեց՝ «լավ», ու յերկուսն ել սկսեցին շտապ-շտապ կրկնակոշիկները հագնել: Մայրիկն աջ վոտքը կոխում եր ձախ կրկնակոշիկի մեջ և շատ եր բարկանում, վոր չի կարողանում կրկնակոշիկը հագնել: Հայրիկը չեր համարձակվում նույնիսկ մի խոսք ասելու:

— Այս բոլորի պատճառը դո՛ւ յես, — քրթթեց մայրիկը, կռացավ և վերջապես հագավ կրկնակոշիկներն ինչպես հարկն ե:

Փողոցում շատ յերկար ժամանակ տրամվայը չեր զննում: Նրանցից վոչ հեռու կանգնած եր դարչնագույն ներկված մի փոքրիկ փակ ավտոմոբիլ: Հայրիկն ասաց.

— Կամենսկում ես, տաքսիով գնանք: Դա ավելի շուտ կլինի և շատ թանգ ել չի նստի:

Մայրիկը գլխով համաձայնություն տվեց: Նա սիրում էր տաքսիով ման գալ:

Նրանք մոտեցան ավտոմոբիլին, վորի վրա գրված էր «Տախտանսո»:

Շոֆերի նստարանի առջև ամրացված էր հաշվիչը, վոր մի սև տփիկ է՝ ծայրին յերկաթե յերկնագուլյն փոքրիկ դրոշակ ամրացրած: Դրոշակը հետևյալ մակագիրն ուներ՝ «ազատ ե»:

Շոֆերը ներքև շուռ ավեց՝ դրոշակը: Հայրիկն ու մայրիկը նստեցին ավտոմոբիլն ու ասացին՝ վոր կողմ գնալ: Շոֆերը քչեց մեքենան, Ավտոմոբիլի անիվներն սկսեցին պտտվել: Նրանց հետ միաժամանակ սկսեց պտտվել նաև հաշվիչի մեջ յեղած փոքրիկ անիվը: Այդ անիվիկը միացած էր ավտոմոբիլի անվի հետ բարակ նուրբ շղթայով: Ավտոմոբիլը կիլոմետրներ եր կտրում, իսկ անիվիկը հաշվիչի մեջ դրոշմում էր թվանշաններ՝ ամեն մի կիլոմետրի համար 60 կոպեկ:

Յերբ հայրիկն ու մայրիկը տաքսին նստեցին, հաշվիչի վրա յերկու սպիտակ դատարկ քառակուսիներ կային, իսկ յերբ հասան քեռու տունը, հաշվիչի վրա դրոշմված էր 2 ու 60 կոպ: Հաշվիչն էր, ուրեմն, վոր ցույց տվեց, թե վորքան է հարկավոր վճարել շոֆերին:

ՔԵՌՈՒ ՄՈՏ

Քեռին տանն էր ու լրագիր էր կարդում: Կուրիկն զբաղված էր իր բնական անկյունում:

Հանկարծ հնչեց զանգակը: Կուրիկը վազեց դուռը բանալու: Հայրիկն ու մայրիկը նախասենյակ մտան: Մայրիկն ասաց.

— Իսկ մենք յեկել ենք Խոտիկին տանելու:

Կուրիկը պատասխանեց:

— Հիմա, — ու վազեց, մի փոքրիկ ծաղկաման բերեց: Ծաղկամանում՝ վոյնու մազերի նման՝ ծլել էր քնքուշ կանաչ խոտիկը:

— Ինքս եմ աճեցրել, — ասաց Կուրիկը պարծենալով: Յերևի այս խոտիկը դուք ուզում եք մեկին նվիրել նրա ծննդյան առթիվ: Վոյնիչ, վերցրեք, յես չեմ խնայում, ինձ համար նորը կաճեցնեմ:

Կուրիկն ուրախ էր, վոր մի ծառայություն է արած լինում հորաքրոջը: Նա ընդհանրապես բարի տղա յեր:

Այդ իսկ ըոպեյին, լրագիրը ձեռքին նախասենյակ մտավ քեռին: Հայրիկն ու մայրիկն, առանց հանվելու, կանգնած էին նախասենյակում: Մայրիկն արդեն լաց էր լինում: Իսկ հայրիկը լուռ էր: Քեռին դժվարությամբ հասկացավ յեղելությունը: Նա ասաց.

— Բայց ինչո՞ւ միլիցիային չեք հայտնել: Իսկույն պետք է հայտնել:

ՇՈՔԵՔԱՐԵԸ ԳՆՈՒՄ Ե

Շոքեքարը, ուր տեղավորված էր Խոտիկը, այդ միջոցին մոտենում էր «Պրոլետարսկայա» կայարանին:

Ճերմակյան պատմում է.

— Շոքեքարը է կոչվում հենց նրա համար, վոր քաշողը շոգին է:

— Յես այդ գիտեմ, — ասում է Խոտիկը:

— Մեքենայի ներսում կաթսան է, իսկ կաթսայի տակ կրակարանը, այսինքն վառաբանն, ինչպես դու յես ասում: Կաթսայի մեջ ջուր կա: Ջուրը յեռ է գալիս. նրանից

շողի յե գոյանում: Շողին ուզում ե դուրս պրծնել, անցնում ե խողովակների միջով, հանդիպում ե մխոցներին: Հրելով դուրս ե մղում նա մեկ այս կողմի մխոցը, մեկ այն կողմինը, ինչպես վոր դուրս ե գցվում փայտե փըշտովի խցանը, բայց, իհարկե, շատ ավելի ուժեղ: Մխոցներն անիմներին են միացած. նրանք են, վոր պտտում են անիմները: Յեվ շոգեքարչն ել այսպիսով առաջ ե գնում:

— Հասկանում եմ, — ասում ե Սոտիկը: — Իսկ ինչո՞ւ համար ե ժամացույցը:

— Ի՞նչ ժամացույց:

— Հենց այս, վոր մեքենայի վրա յե:

— Դա ժամացույց չի, անխելք տղա. դա մանոմետր ե: Նա ցույց ե տալիս, թե ինչքան շողի յե հավաքվել և արդյոք շողին ուժեղ ե ճնշում մխոցների վրա:

— Հասկացա, — ասում ե Սոտիկը շատ վճռական կերպով. — նա բոլորովին չի ուզում, վոր իրեն անխելքի տեղ դնեն:

Այն տեղերում. ուր յերկաթուղին պտույտներ ե անում, ձերմակյանը ձիւ ե տալիս պարանը: Շոգեքարչը շշում ե: Բայց Սոտիկի ականջն արդեն ընտելացել ե: Նա վոչ մի բանից չի վախենում: Շոգեքարչի անիմների տակից դուրս ե նետվում շողին՝ պափ-պափ-պափ, պափ-պափ-պափ. Փոքր կայարանների առաջ շոգեքարչը շշում ե և չի կանգնում: Հեռագրի սյուները վազում են շոգեքարչի կողքից, ասես մեկը նրանք բարակ պարաններով ե քաշում: Իսկ այդ բարակ պարանները հաղորդալարերն են: Սյուների հետևում սպիտակ, ձյունածածկ փաշտերն են պտույտ գալիս. իսկ ավելի հեռուն գյուղերն են, վոր վազում են և կարծես շոգեքարչից առաջ անցնել են ուզում:

ՀԱՍԱՆ

Ահա «Պրոլետարսկայա» կայարանի առջև բարձրացավ սեմաֆորը, վոր կարծես ուզում եր ասել՝ «համեցեք, ձեզ համար ազատ ուղի կա»:

ձերմակյանը դարձրեց կոթը, շուռ տվեց մեքենայի վրայի անիվը, և շոգեքարչը դանդաղությամբ կանգ առավ, բայց վոչ թե կայարանի դիմաց, ինչպես բոլոր գնացքներն են անում, այլ հեռու, առանձնացած մի տեղում: Կայարանի սպիտակ շենքին հասնելու համար պետք եր շատ ուղիների վրայից վոտով անցնել:

Սոտիկը չեւ ուզում հեռանալ շոգեքարչի վրայից. ախր ձերմակյանը բոլոր ժամանակ շատ հետաքրքրական բաներ եր պատմում: Մեքենավարի ոգնականը նույնպես լավ մարդ եր, թեև բարկացկոտ դեմք ուներ: Ճանապարհին սա իր ժեստե թեյամանից մի բաժակ տաք թեյ տվեց Սոտիկին, հետո ել մի փոքր կտոր շաքար: Սոտիկը թեյը խմեց կծովի: Ավելի համեղ եր, քան տանը:

Մեքենավարի ոգնականն արդեն գետնի վրա յեր, յերբ Սոտիկը պետք ե ցած իջներ շոգեքարչից: Նա յերկու ձեռքով խտտեց Սոտիկին ու կանգնեցրեց ուղիների միջև:

— Շնորհակալ եմ, — ասաց Սոտիկը: — Մնաք բարձր, ընկեր ձերմակյան:

— Գնաս բարձր, գնաս բարձր, փոքրիկս: Ճանապարհը գիտեմ:

— Գիտեմ: Մնաք բարձր, ընկեր մեքենավարի ոգնական:

ձերմակյանը բարձր շոգեքարչի վրա յեր: Սոտիկը պիտե՛րա կան վողշույն տվեց նրան: Կողքին կանգնած եր ոգնականը: Սոտիկը ձեռք մեկնեց նրան: Ոգնականը հանեց իր սև կաշվե թաթպա՛նը, Սոտիկի ձեռքը սեղմեց ու շոյեց

Նրան: Ոգնականի ձեռները յերկաթի նման կարծր եյին: Նրանցից շոգեքարշի հոտ եր գալիս: Բայց խոտիկին հաճելի յեր այդ:

ԽՈՏԻԿԸ ՄԵՆԱԿ Ե

Խոտիկը շտապ քայլերով անցավ կայարանի սպիտակ շենքի մոտով և բռնեց ամառանոցի ճանապարհը: Չորս կողմն ամեն ինչ սպիտակ եր: Լայն ավազե մայթի փոխարեն մի նեղ արահետ եր յերևում: Դա այն ուղին եր, վոր անցորդներն իրենց վոտքերով եյին հարթել: Ամառանոցների դռներն ու պատուհանները բոլորովին փակ եյին և իսպառ նման չեյին ամառվա ամառանոցներին: Ամառը պատշգամբներն սպիտակ վարագույրներով եյին ծածկված: Ամառանոցներից շատերն ամառը բոլորովին չեյին յերևում, վորովհետև կանաչ ծառերով եյին շրջապատված:

Խոտիկը բավական հեռու յեր անցել կայարանից: Քիտսին իսպառ չեր յերևում, նույնպես և լճակը:

Արևը մայր եր մտնում: Յուրտն սկսում եր սաստկանալ: Փչեց քամին: Խոտիկը վախեցավ, ու սիրտը լցվեց: Նա հենվեց ծառին ու լաց յեղավ:

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐԵ ԳԱՅԼԸ

Հանկարծ լսվեց մի բարակ ձայն:

— Ամոթ չէ, մեծ տղա յես ու լաց ես լինում: Ամոթ, ամոթ:

Խոտիկն աչքերը սրբեց ու տեսավ, վոր դիմացը մի աղջիկ և կանգնած, նույնպես վոչ շատ փոքր, այլ միջին հասակի: Անհայտ եր՝ վորտեղից մոտեցավ այս աղջիկը: Պարանի ծայրից բռնած՝ նա քաշում եր խաղալիք-սահնակը, վորի մեջ նրա տիկնիկն եր նստած:

Խոտիկի լացն իսկույն կտրվեց: Նա վեր քաշեց քիթն ու պատասխանեց.

— Իսկի՞ յեւ չեմ լացել... Ի՞նչ գիտես, կարելի՞ յե յես գնլւ եմ տեսել:

— Այստեղ գայլեր չկան, — ասաց աղջիկը բավական բարձր ձայնով: Ապա, միքիչ լռությունից հետո, շշուկով հարցրեց.

— Մեծ գայլ եր:

— Շատ մեծ, դաշնամուրից եւ մեծ, — ասաց Խոտիկն ու արդեն յերևակայեց, վոր դաշնամուրե գայլն, իր յերեք վոտքերով, կաղեկաղ գալիս ե ուղիղ իրենց վրա, բաց ե անում իր ահագին բերանը. նրա ատամներն ել ասես իսկ ե իսկ դաշնամուրի ստեղներ (կլավիշներ) լինեն՝ սև ու սպիտակ:

— Բայց յես քեզ կպաշտպանեմ, — ավելացրեց Խոտիկն ու գրպանը շփշփեց. գրպանում նա վոսկրե կոթով մի փոքրիկ գրչահատ ունեւր:

ԻՋՄԱՅԼՈՎՆԵՐԸ ԳՅՈՒՐԵՐԻՆ ՉՄՂԱՍԵՑԻՆ

Աղջիկը շատ հավանեց, վոր Խոտիկն այդքան անվախ ե. Նա վորոշեց ավելի մոտ ծանոթանալ նրա հետ ե հարցրեց.

— Իսկ ի՞նչ ես անում դու այստեղ:

— Յես հյոււր եմ յեկել ծանոթներիս մոտ:

— Վեր ծանոթներիդ:

— Իզմայլովներին:

— Բայց Իզմայլովները ժամը յերեքի գնացքով քաղաք մեկնեցին: Նրանք հյոււրեր եյին սպասում, բայց վորովհետեւ վոչ-վոք չեկավ, նրանք Մոսկվա գնացին: Բոլորն ել գնացին, իսկ ամառանոցը կողպեցին:

— Իսկ ո՞ւր ե նրանց ամառանոցը:

Նրանց ամառանոցն այս ճանապարհի ծայրին ե, այստեղից հեռո՛ւ:

— Իսկ լճակն ուր ե:

— Լճակն ահա այստեղ ե. Բայց նա հիմա ձյունով ե ծածկված: — Յեւ աղջիկը ցույց տվեց սպիտակ մի բացուտ, վոր ձյունագգեստ սոճիներով եր պարփակված, ասես ճագարի մորթի հագած լինեյին նրանք:

Խոտիկի աչքերը նորից արտասուքով լցվեցին: Իսկ աղջիկը՝ նրան մխիթարելու համար՝ ասաց.

— Ուզո՞ւմ ես, միասին կայարան գնանք:

ԱՐԵՎԻԿԸ

— Գնանք, — ասաց Խոտիկը, — բայց մեկ նախ ծանոթանանք: Մնունդ ի՞նչ ե:

— Իմ անունն Արուսիկ ե: Իսկ քոնը:

Խոտիկը դեռ չեր պատասխանել, յերբ արեւ պայծառ ճառագայթն ընկավ աղջկա դեմքին: Նա խտուտ արեց նրա աչքերն ու քիթը: Արուսիկն աչքերը կկոցեց ու փոնգտաց.

— Հաափսփ:

Խոտիկը ծիծաղեց ու ասաց.

— Արեւիկ, տեսնո՞ւմ ես ինչպես արեւն ստիպում ե քեզ փոնգտալ:

Յեւ ապա ավելի բարձր ծիծաղեց.

— Ծիծաղելի յե չե՞, վոր քեզ Արեւիկ ասացի. նո՛ւ, յես քեզ Արեւիկ պիտի ասեմ. իսկ իմ անունը Խոտիկ ե:

— Սուտ ես ասում, այդպես անուն չկա:

— Չե՞, կա: Իմ անունը Խոտիկ ե, վորովհետեւ յես սիրում եմ արեւին: Քեզ ել նոյնպես կսիրեմ. չե՞ վոր դու Արեւիկ ես:

Աղջիկն ուզում եր բարկանալ, բայց հետո ինքն ել ծիծաղեց:

- Խոտիկ:
- Արևիկ:

ԽՈՏԻԿԸ ՀՅՈՒՐ ԳՆԱՅ

Յերեխաներն իրար ձեռքից բռնած կայարան գնացին: Սահնակում նստած տիկնիկին Խոտիկն եր տանում: Ամբողջ ճանապարհը յերեխաները զրույց եյին անում, կարծես անվերջ ծլվլացող ծիտեր լինեյին:

— Դու վո՞ր գնացքով յեկար:

— Յես գնացքով չեմ յեկել, այլ շոգեքարշով: Ի՞նչ սարսափելի բան եր: Բայց յես բոլորովին չեյի վախենում: Յես մի ծանոթ մեքենավար ունեմ, ազգանունը շերմակյան ե. հետո ծանոթ եմ նույն-

պես կայարանապետի հետ: Խոտիկն այս բոլորը պատմում եր պարծենալով: Բայց Արևիկը հանկարծ ընդհատեց նրան.

— Իմ հայրիկս ել կայարանապետ ե: Յես միշտ այս տեղ եմ ապրում և գիտեմ բոլոր գնացքները:

Նրանք հասան կայարան: Դուրս յեկավ Արևիկի հայրիկը: Յերեխաները պատմեցին նրան, թե ինչպես հանդիպեցին իրար. պատմեցին նաև Խոտիկի արկածների մասին: Արևիկի հայրիկը նայեց Խոտիկին ու ասաց.

— Ուրեմն հենց դու յես այն կորած յերեխան: Իսկ ծնողներդ վորքան են անհանգստացել: Հիմա ինչպես անենք, վոր քեզ տուն ճամբենք: Գնացքը Մոսկվա յե մեկ-նում յերեկոյան ժամը 7-ին միայն: Դեհ լավ, ժամը 9-ին տանը կլինես: Իսկ մինչ այդ, մեզ մոտ կմնաս:

Նա տարավ Խոտիկին իր տունը: Նրանց բնակարանը կայարանի կողքին եր: Արևիկի մայրիկը Խոտիկին ճաշովեց ուտելու: Ճաշից հետո յերեխաները խաղացին «փայտիկ-ազատիկ» և «մետրոպոլիտեն» խաղերը: Նրանք վերջին չորս աթոռ, նրանց վրա մեծ շալեր փոեցին և էրենք մտնում եյին աթոռների տակ, ինչպես վագոնները — գետնի տակ:

ՀԱՅՐԻԿՆ ՈՒ ՄԱՅՐԻԿԸ

Խոտիկի հայրիկն ու մայրիկը չգիտեյին, վոր նա վողջ առողջ ե և ուրախ ժամանակ ե անցկացնում: Մայրիկը նստած եր տանը դուռնատ, արտասուքն աչքերին: Նա լուռ եր:

Հայրիկը հեռախոսով զանգահարեց միլիցիա: Միլիցիայից պատասխանեցին, վոր նա կորած յերեխայի մասին պետք ե դիմում տար դեռ կայարանում, բայց ինչ ել լինի՝ նրանք կփնտռեն:

Հայրիկը հեռախոսով հարցրեց բոլոր ծանոթներին: Արդեն բոլոր ծանոթները գիտեյին, վոր Խոտիկը կորել ե: Ծնողների հետ միասին անհանգստանում եյին նաև բոլոր ծանոթները:

Մանկապարտեզի ղեկավարուհին՝ մորաքույր Մանեշան
միջանի անգամ յեկավ ու խոտիկի մասին հարցրեց:

Խոտիկը գետինն եր անցել:

Վերջապես հայրիկն ասաց.

— Յես կգնամ լրագրի խմբագրութիւնը: Պետք է հայ-
տարարութիւն տալ: Լրագիր ամենքն են կարդում: Գուցե
մեկը տեսած լինի մեր տղային և վորևէ տեղեկութիւն
տա մեզ:

Մայրիկը տխուր ձայնով պատասխանեց.

— Լավ, գնա, յես կնստեմ այստեղ, հեռախօսի մոտ:

ԽՄԲԱԳԻՐԸ

Արդեն յերեկոյ յեր: Բայց հայրիկը գիտեր, վոր լրագիրը
գիշերն է տպւում: Առավոտյան վաղ լրագիրն ուղարկում
են բոլոր քաղաքները: Մոսկվայի փողոցներում սկսում են
ծախել առավոտականից:

Հայրիկը ծանոթ եր խմբագրի հետ: Նա պատմեց խմբա-
գրին իր դարտի մասին: Բայց խմբագիրը գլուխը թափա-
հարեց ու հառաչելով ասաց.

— Խոտիկի մասին չեմ կարող տպել: Ամենեին չեմ կա-
րող: Դուք գիտեք, վոր այսօր հանգստի ուր է, ամենքը
հանգստանում են. տպարանում աշխատում են միայն քա-
ռասուն հոգի: Վաղվա մեր թերթը շատ փոքր ծավալով է
լույս տեսնելու:

— Դեհ մի կերպ, Միխայիլ Յեֆիմովիչ, դուք հո հաս-
կանում եք, այդպիսի դժբախտութիւն... — ասաց հայրիկը,
և նրա աչքերը փայլատակեցին, կարծես փոքր յերեխա լի-
ներ նա:

Այդ իսկ միջոցին ներս մտավ լրագրի աշխատակիցը՝
Նրա ձեռքում լրագրի մի մեծ թերթ կար, միայն մի կող-

մից տպւած: Նա թերթը դրեց սեղանին: Խմբագիրը վերց-
րեց կարմիր մատիտն ու սկսեց թերթի վրա նշաններ դնել
և ասաց աշխատակցին.

— Այս մեկը խոշոր տառերով շարել (և տակից յեր-
կար կարմիր գիծ քաշեց), այս մեկն իսպառ դուրս գցել
(և միջանի տողի վրայից մեծ կարմիր խաչ քաշեց, և
խաչի ծայրից ել մի վոլսրուն գծիկ անցկացրեց):

Ապա գլուխը բարձրացրեց և ասաց հայրիկին.

— Նո՛ւ, ձեր բախտից ե: Փոքրիկ տեղ բացվեց: Տվեք
ձեր հայտարարութիւնը:

Հայրիկը նստեց սեղանի մոտ և իսկույն դրեց, թե կո-
րել է Խոտիկ անունով մի տղա. ո՛վ տեսնի այդ յերեխա-
յին, թող անպատճառ հաղորդի հայրիկին հեռախօսով՝ կամ
ժառայութեան տեղում կամ տանը:

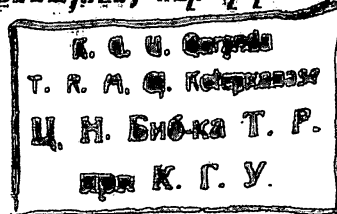
Խմբագիրն աչքի անցկացրեց հայրիկի, գրածը, մի ինչ-
վոր ջնջեց, մի ինչ-վոր ել ուղղեց և ասաց.

— Գնացեք տպարան և ասեք, վոր յես խնդրում եմ
իսկույն շարել այս տողերը և մոցնել վաղվա համարում:

ԼՐԱԳԻՐԸ ԾԱՐՈՒՄ ԵՆ

Տպարանում միքիչ մութ եր, ներկի և խեղդուկ ծխի
հոտ եր գալիս: Առաջին սենյակում մեքենաներն ելին
շարված: Նրանցից յուրաքանչյուրը յերկու՝ իրար վրա դըր-
ված սեղանի մեծութիւն ունեւ: Այս մեքենաները լինո-
տիպ են կոչվում: Յուրաքանչյուր մեքենայի առջև մի-մի
լինոտիպիստ եր նստած:

Հայրիկն մոտեցավ լինոտիպիստին ու հանձնեց թղթի
կտորը: Լինոտիպիստը թերթն առջևը դրեց ու սկսեց իր
մեքենայի ստեղծները (մատները) սեղմել: Հենց վոր սեղ-
մում է ստեղծ, մեքենայում, ուր վոր հարկավոր է, ներ-

քեզ և ընկնում մի նեղ պղնձե շերտիկ, վորի ծայրին ամ-
րացված է տառակաղապարիկը: Լինոտիպիստը սեղմում եր-
ստեղները: Մեքենան ճըրթճըրթացնում եր, ասես բազմա-
թիվ ծղրիղներ լինեյին: Հարկավոր տառակաղապարիկները
շարվում էյին կողք-կողքի: Յերբ դրանցից կազմվեց մի
ամբողջ տող, մեքենայում հնչեց զանգի մի խուլ ձայն:
Լինոտիպիստը կոթը դարձրեց: Տառակաղապարիկները լըց-
վեցին հալած արճիճով: Արճիճը լցվեց կաղապարիկի մեջ
ու պնդացավ: Լինոտիպիստը կոթը մյուս կողմ դարձրեց,
և մի ծանր ու փայլուն արծաթագույն շերտիկ ընկավ
ուղիղ սեղանի վրա: Այդ շերտիկի մի ծայրում տեղավոր-
ված էյին հայրիկի հայտարարության առաջին տողերը:
Հայրիկը ձեռքը մեկնեց և կամեցավ վերցնել այդ շերտիկը
բայց քիչ մնաց՝ բղավեւ: Յեռացող ինքնայեռի չափ տաք
էր այն:

Լինոտիպ կոչվող մեքենայի վրա, տաք հալեցրած ար-
ճից բառեր ու տողեր են կազմվում: Յերբ մեկ տողը
պատրաստ լինի, պետք է անպատճառ սպասել, վոր նա
սառչի: Թե չե իրոք կարելի չե այրվել:

Հայրիկի տաս տողանի հայտարարությունը հինգ ըոպե-
յում պատրաստ եր: Հայրիկը ձեռնոցները հագավ, վերց-
րեց տողերն ու տարավ հենց այն աշխատակցին, վորը
խմբագրին եր բերել լրագրի թերթը:

ՇԱՐՎԱԾԲԸ ՅԵՐԵՍՆԵՐԻ ԲԱԺԱՆԵԼԸ

Աշխատակցի առջև, յերկաթե մեծ սեղանի վրա շար-
ված էյին բազմաթիվ տողեր՝ տառերը դեպի վեր: Այդ
բոլոր տողերը միասին կազմում էյին արծաթագույն մի
տախտակ՝ ամբողջ լրագրի մեծությամբ: Տողերից բաղկա-
ցած այդ տախտակի վրա հայրիկը տեսավ լրագրի անունը,

հետո մի նկար և շատ ու շատ փոքրիկ տառեր: Նարդալը
դժվար եր, վորովհետև տառերը գլխիվայր էյին. այդպես
լինում է այն ժամանակ, յերբ լրագիրը բռնես հայելու
առջև ու հայելու մեջ ցանկանաս կարդալ: Աշխատակիցը
վերցրեց հայրիկի տողերը և տեղավորեց նրանք արդեն
սարքված լրագրային տախտակի ազատ տեղերում:

Տողերից սարքված լրագրային տախտակը ամրակազմ
յերկաթե շրջանակի մեջ եր պարփակված: Աշխատակիցն
ավելի պինդ վորորեց շրջանակի անկյունի պտուտակները,
վորպեսզի տողերը չբրբրվեն ու չթափվեն, և բարձր ձայ-
նով ասաց.

— Շարվածքը յերեսների բաժանելը պատրաստ է:
Վերցրեք շարվածքը մեքենայի վրա: (Աշխատակիցն այս-
տեղ ամենագլխավորն եր):

Յերկու բանվոր մոտեցան, դժվարությամբ բարձրաց-
րին շրջանակի մեջ պարփակված շարվածքը և տարան
տպագրիչ մեքենայի մոտ:

ԳԻՇԵՐՎԱ ԺԱՄԸ 12 Ե

Արդեն գիշերվա մոտ ժամի 12 եր: Հայրիկը մտածեց՝
«Գուցե խոտիկն արդեն տուն յեկած լինի, իսկ յես այս-
տեղ զբաղված մարդկանց գործից հետ եմ պահում»:

Նա գնաց գրասենյակ և այնտեղից զանգահարեց տուն:
Մայրիկը վախեցած ու կամաց ձայնով հարցրեց.

— Ո՞վ է խոսում:

Մայրիկը վախենում եր, վոր խոտիկը տրամվայի կամ
գնացքի տակ կարող եր ընկած լինել: Ամեն անգամ, հե-
ռախոսի զանգը հնչելիս, նրա սիրտը տրոփել եր սկսում:
Նրան այնպես եր թվում, վոր հեռախոսը մի սարսափելի
լուր պիտի գուժի խոտիկի մասին:

Հայրիկը մայրիկի ձայնից հասկացավ, վոր խոտիկը տուն չի յեկել: Հայրիկն աշխատեց խոսել վորքան կարելի յե ուրախ յեղանակով, վոր նրան հանգստացնի:

— Խոսողը յես եմ՝ հայրիկը: Տպարանից եմ խոսում: Անձամբ եմ հետևում հայտարարության տպագրությանը: Վաղը, հավանորեն, ամեն բան կիմանանք:

Գիշերվա ժամի 12 եր, այնինչ խոտիկը տանը չեր. նրա ուր լինելը հայտնի չեր:

ԼՐԱԳԻՐԸ ՏՊՎՈՒՄ Ե

Լրագրի շարվածքն իր շրջանակով գետեղեցին մեքենայի վրա: Մեքենան մի գլանիկ ուներ, վորի վրա սև ներկ եր քսված: Գլանիկը գրտնակեց լրագրի շարվածքը, և բոլոր արծաթագույն տառերը սևացան: Այնուհետև տախտակն՝ իր վրա դրված շարվածքի հետ միասին՝ շարվեց ու մտավ թմբկազլանի տակ. թմբկազլանի վրա յե մի մեծ թերթ թուղթ եր դրված: Թմբկազլանը պտտվեց, թերթը սեղմեց շարվածքին, և բոլոր տառերը, նկարները, թվանշաններն ու գծիկները տպագրվեցին թերթի վրա սև ներկով:

Այս ձևով կազմվեց լրագրի յերեսը: Հայրիկը մոտեցավ մեքենային և լրագրի յերեսի մի անկյունում իր հայտարարությունը տեսավ: Այնտեղ խոշոր տառերով տպված եր.

ԿՈՐԵԼ Ե ՄԻ ՏՂԱ.

և ապա հիշված եր տղայի անունը և այն հեռախոսի համարը, վորով պետք եր հաղորդել, յեթե մեկը յերեխային տեսներ:

Հայրիկը թույլտվություն խնդրեց վերցնել լրագրի մի որինակը: Նրան թույլ տվին: Լրագրի մուրը դեռ չեր չո-

բացել ու կեղտոտում եր: Հայրիկը խնամքով ծալեց լրագիրն ու գրպանը դրեց՝ մայրիկին ցույց տալու համար: Այնուհետև հայրիկը Պետրովսկիյ պարկ ուղևորվեց:

ԽՈՏԻԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՎՈՒՄ Ե ՏՈՒՆ ԳՆԱԼՈՒ

Ժամը վեց և կեսին «Պրոլետարսկայա» կայարանից խոտիկի հետևից յեկան: Նա չեր ուզում գնալ, նա մեծ ուրախությամբ խաղ եր անում Արևիկի հետ: Բայց չե վոր հայրիկն ու մայրիկը Մոսկվայում անհամբեր նրան եյին սպասում և անհանգիստ լինում:

Խոտիկն ամենքին «մնաք բարով» ասաց, ձեռքերը սեղմեց և՝ իբրև հրաժեշտի խոսք՝ ասաց իր ընկերուհուն.

— Արևիկ, յեկ դու մեր մանկապարտեզը: Մենք ունենք դահուկներ և սահնակներ: Մենք սարի վրայից կսահենք: Ցես քեզ ցույց կտամ յերեք ծխնելույզ ունեցող հաժանավը և մեր ընդհանուրիս յերկաթուղին:

Արևիկի մայրիկը նայում եր խոտիկին ու ժպտում: Ապա խոտիկը հագնվեց ու կայարան գնաց: Արևիկն ուզում եր նրան ճանապարհ գցել, բայց մայրը չթողեց, ուշ եր:

ԳՆԱՑԸ ՄՈՏԵՆՈՒՄ Ե

Արդեն մուլթն ընկել եր: Խոտիկն ու Արևիկի հայրիկը կանգնել եյին պլատֆորմի վրա: Մի ահագին սև գնացք եր մոտենում կայարանին: Նրա առջևից յերեք լապտեր եր վառվում: Նրանք այնպես եյին լուսավորում լինելին.

մեջ, կարծես մի-մի պայծառ լուսամուտներ լինելին: Ուղևորներն սկսեցին դեսուդեն ընկնել ու՝ վազվզել: Դեղնագույն մուշտակը հագին մի կոյտնտեսական, ձեռքերում յերկու ծանր կողով բռնած, դեպի գնացքը վաղեց:

Կայարանից շտապելով դուրս յեկավ մի քաղաքացի. նա մեկ ձեռքով մի ահագին կապոց եր բռնել, իսկ մյուս ձեռքով չորս տարեկանի չափ մի տղա յեր գրկել: Կապոցը ցած դրեց պլատֆորմի վրա, յերեխային կանգնեցրեց կողքին ու դարձյալ կայարան մտավ:

Նորից շտապ կերպով դուրս վազեց նա. այս անգամ մի ձեռքով տանուամբեր առաջինից ել ավելի մեծ կապոց, իսկ մյուս կռնատակին՝ յերկու տարեկանի մոտ մի ուրիշ յերեխա: Քաղաքացին յերեխային կանգնեցրեց մյուսի կողքին, կապոցը գետին դրեց ու նորից վազեց կայարան. վերջապես նա դուրս յեկավ՝ ձեռքին յերկու կապոց ու մի կողով: Նրա հետևից գնում եր մի կին՝ ծծկեր մանկիկը և բազմաթիվ մանր փաթեթներ գրկում:

«Սա յերեվի յերեխաների մայրիկն է», մտածեց խոտիկը:

Սոսկալի աղմուկով և դղրդյունով եր մոտենում գնացքը: Խոտիկը ձեռքերով ծածկեց ականջները: Նա չեր վախենում, բայց միայն գնացքը չափազանց աղմկում եր ու շատ եր մեծ: Գնացքը կանգ առավ: Շոգեքարշն սկսեց թշնալ ու շնչել, կարծես նրան շատ դժվար եր իր հետևից բար տալ այդքան վազոններ ու շատ հոգնել եր:

ԱՎԱԳ ԿՈՆԴՈՒԿՏՈՐԸ

Կայարանապետին շտապ քայլերով մոտեցավ ալևոր և խիստ դեմքով մի մարդ՝ հուշատետրը ձեռին և արժաթե շղթայիկով սուլիչը վզից կախ:

Դա ավագ կոնդուկտորն եր, ամբողջ գնացքի ամենագլխավորը:

— Ամեն ինչ կարգին է, — ասաց կոնդուկտորը: — Կարելի՞ յե մեկնել:

— Մեկնեցեք, Սեմյոնիչ, — պատասխանեց կայարանա-

պետը: Ի դեպ, վերցրեք հետներդ այս փոքրիկին: Ճանապարհին կորցրել ե ծնողներին:

— Բայց ուր տանեմ յերեխային: Յերեխ հարկ կլինի միլիցիային հանձնել:

— Ինչո՞ւ միլիցիային: Նախելը գլխին տղա յե: Տրամվայ վոր նստեցնեք, նա ինքը կգտնի իրենց տունը:

— Իհարկե կգտնեմ:

ԴԵՊԻ ՏՈՒՆ

Խոտիկին տեղավորեցին վագոնի առանձնացած փոքրիկ խցում: Այդ սենյակը միայն կոնդուկտորների համար եր: Վոչ-վոք խոտիկից տոմսակ չպահանջեց. ամբողջ ճանապարհը վոչ-վոք նրա հետ չխոսեց:

Մոսկվայի կայարանում նրան շտապով անցկացրին այն անցքից, վորտեղից յելումուտ անելու իրավունք ունեյին միայն ծառայողները: Խոտիկն ուզում եր հարցնել, թե ուր ե արդյոք իր ծանոթ Նիկոլայ Իվանովիչը, բայց վախեցավ: Խոտիկին տանող կոնդուկտորը շատ բարկացկոտ մարդ եր յերևում: Խոտիկին կայարանի շենքից դուրս տարան ու կանգնեցրին ժամացույցի տակ: Մնաս բարով ասելիս միայն կոնդուկտորը հարցրեց.

— Փող ունե՞ս:

— Ունեմ, — պատասխանեց խոտիկը:

— Դեհ ուրե՞մն, նստիր տրամվայ ու տուն գնա:

ՏՐԱՄՎԱՅԸ ՊԱՐԿ Ե ԳՆՈՒՄ

Կայարանի մոտից անցնում եր № 6 տրամվայը, վոր բոլորովին դատարկ եր: Խոտիկը վազելով ցած իջավ կայարանի սանդուխքներից, վազեց տրամվայի հետևից ու հասավ նրան այն տեղում, ուր կանգ ե առնում տրամվայը:

— Խոտիկի հետ միասին շատ մարդիկ ելին նստում տրամվայ։ Նրանք շտապում էին ու իրար բռնում։

Տրամվայի կոնդուկտորը կանգնած եր հարթակին (площадка) ու բարձրաձայն գոչում եր.

— Տրամվայը պարկ ե գնում։ Տրամվայը պարկ ե գնում։

«Հենց ինձ ել պարկն ե հարկավոր», մտածեց Խոտիկը, բռնեց բռնատեղն ու վագոն մտավ։

Վագոնում ազատ տեղ չատ կար։ Խոտիկը բռնեց անկյունի տեղը, հարմար կերպով նստեց ու քնեց։ Յերազում նա տեսնում եր Արեվիկին, շիկահեր քեռուն, Նիկոլայ իվանովիչին, մեքենավար Ճերմակյանին, մանկապարտեզի յերեխաներին և իր մայրիկին։ Մայրիկը կարծես մեքենայով կար եր անում։ Մեքենան աղմկում եր՝ ուկ-ուկ-ուկ-ուկ...։

Խոտիկի տեղը տաք եր ու հարմար։ Յերբեմն միայն վրաններին եր փչում։ Այդ ժամանակ նա մայրիկին ասում եր։

— Մայրիկ, ողանցքը փակեա։

Մայրիկը փակում եր ողանցքն, ու նորից տաքանում եր։

ՏՐԱՄՎԱՅԻ ՊԱՐԿԸ

Բանից դուրս յեկավ, վոր վագոնը վոչ թե Պետրովսկիյ պարկ ե գնում, ուր ապրում եր Խոտիկը, այլ տրամվայի պարկը, ուր վոր գիշերները տրամվայի վագոններն են հավաքվում։

Դեռ միայն յերեկո յեր, իսկ այս վագոնը, մյուսներից առաջ, թողել եր աշխատանքը։

Հենց վոր վագոնը պարկ մտավ, կոնդուկտորը շտապեց գրասենյակ՝ տոմսերի փողը հանձնելու։ Այն մարդը, վոր վարում ե տրամվայի մոտուռը և քշում ե վագոնը, այսինքն վագոնավարը, վերցրեց մոտոռի բանալիները և՛ առանց

պատահանից ներս նայելու՝ գնաց։ Սրանք յերկուսն ել ուզում էին շուտ ազատվեն։

Իսկ Խոտիկը, վագոնի նստարանի վրա կուչ յեկած, խոր քնի մեջ եր։ Նա դրսից նույնիսկ չեր ել յերևում։

ՀԱՎԱԲԱՐԱՐՈՒՄԻ ՄԱՐՅԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱՆ

Գիշերը տրամվայի վագոններն սկսեցին հավաքվել պարկը։

Յեկավ բանվորների գիշերային հերթափոխությունը։ Հավաքարարուհի Մարյա Պետրովնան վագոններն եր ավելում և լաթով լուսամուտների ապակիները սրբում։ Ամենից առաջ նա տեսավ քնած Խոտիկին

— Այս ել քեզ նոր բան. վագոնում տղա յե քնած։ Ո՞վ ե սրան այստեղ թողել։ Վեր կաց, այ տղա, վեր կաց։

Խոտիկը շուտ յեկավ ու քնաթաթախ փնթփնթաց։

— Մայրիկ, ել յերբեք վոչ մի տեղ չեմ գնա. միայն թող, վոր քնեմ։

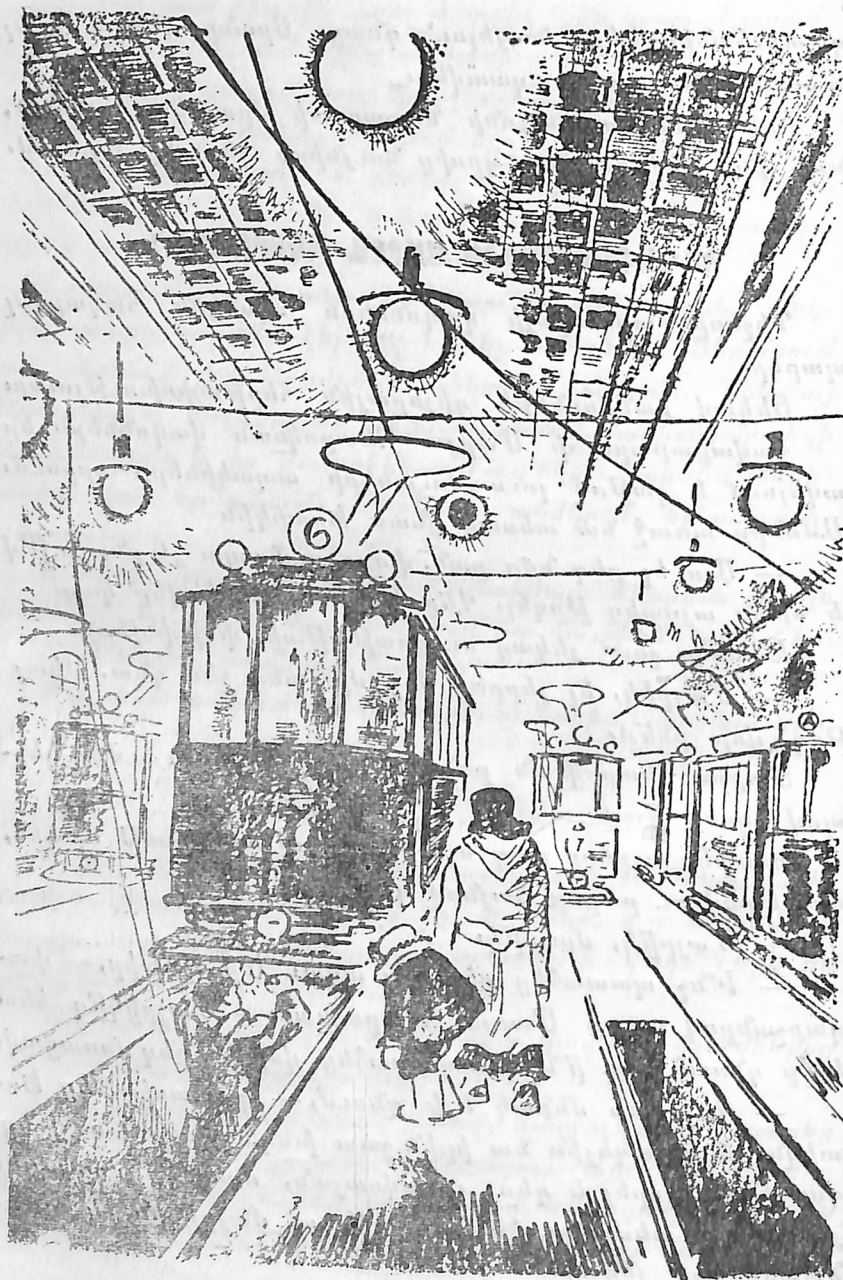
Մարյա Պետրովնան բռնեց նրա կռներից և ուժեղ կերպով սկսեց թափ տալ։

Խոտիկն աչքերը բաց արեց, տեսավ անծանոթ մի կին, վախեցավ ու բարձր ձայնով գոչեց։

— Մայրիկ, մայրիկ։

— Ի՞նչ պատահեց քեզ, այ տղա։ Մի վախիր, — փաղաքշանքով ասաց Մարյա Պետրովնան։ — Մայրիկիդ հետ ելիր գնում։ Այդ ի՞նչպես պատահեց, վոր նա քեզ մոռացավ։

— Վոչ, յես մենակ ելի գնում, — պատասխանեց Խոտիկն. Այդ բուպեյին նա իրեն շատ խեղճ զգաց։ Նա հիշեց, վոր ինքը կորել ե դեռ առավոտյան, մտածեց, վոր այլևս յերբեք չի տեսնելու իր հայրիկին ու մայրիկին, և դառնապես լաց յեղավ։

— Ուզում եմ տուն գնալ, մայրիկիս մոտ:

Մարյա Պետրովնան մտառանշուժյան մեջ ընկավ. ի՞նչ անի այս յերեխային գիշերվա ուշ ժամանակին: Խոտիկը շարունակում եր ավելի ու ավելի լաց լինել:

Այն ժամանակ Մարյա Պետրովնան ասաց.

— Ես ել իմ քոն բախտից. զեհ, լաց մի լինիր: Առավոտյան կգտնենք մայրիկիդ: Ի՞նչպես ե նրա անունը, գիտե՞ս:

— Գի-տե՛մ:

— Այ, առավոտը կվերկենաս, Տեղեկատու բյուրոյում կիմանամ ձեր հասցեն ու ինքս կտանեմ քեզ մայրիկիդ մոտ: Իսկ հիմա գնանք, բալիկս, հանգստացիր:

Յեվ Խոտիկին տարավ տրամվայի պարկի միջով:

ՎՈՐՏԵՂ ԵՆ ԳԻՇԵՐՈՒՄ ՏՐԱՄՎԱՅՆԵՐԸ

Խոտիկի քունը խիստ տանում եր, բայց հենց վոր վազոնից դուրս յեկավ, քունը բոլորովին փախավ:

Նա յերբեք չեր տեսել այդքան շատ տրամվայի վազոններ մի տեղ հավաքված: Վազոնները կանգնած էյին ապակեծածկ կտուրի տակ՝ յերկար շարքերով: Առաստաղից կախված էյին անագին լապտերներ: Նրանք այնքան լույս էյին վառվում, վոր նրանց նայելիս մարդու աչքերն էյին ցավում: Առաստաղի վրա իրար էյին հյուսված ելեկտրալարերը՝ սարդի վոստայնի նման: Տրամվայի ուղիների մեջտեղում, գետնի մեջ, խոր խրամներ էյին փորված:

Այդ խրամներից մեկում մի բանվոր եր կանգնած:

Բանվորը կանչեց

— Տո՛ւր:

Տրամվայի վազոնը շարժվեց ու կանգ առավ բանվորի գլխավերևում: Խոտիկը կռացավ, վորպեսզի վազոնի տակից նայի, թե ի՞նչ ե լինելու: Բանվորը կանգնած եր վա-

գոնի տակ: Մեկ ձեռքում ելեկտրական լամպան եր, մյուս ձեռքում դարձուցակը:

— Ինչ ե անում նա այնտեղ, — հարցրեց Խոտիկը:

— Մոտոռն ե ստուգում, — պատասխանեց Մարյա Պետրովնան: Դե շուտ արա, գնանք, յես պետք ե աշխատեմ:

ՊԱՆԱՊԱՆԸ

Նա Խոտիկին տարավ պահապանի տնակը:

Այնտեղ չափազանց շոգ եր: Պահապանն, անկյունում նստած, ծխում եր:

— Այ, մի վորդեգիր եմ բերել քեզ, — ասաց Մարյա Պետրովնան: Թող գիրքերս այստեղ քնի:

— Վորտեղից ես գտել դրան: Չլինի՞ մեկը տրամվայում ե մոռացել: Հարկավոր ե միլիցիա դանդահարել:

— Ինչ հարկավոր ե գիրքերով յերեխային միլիցիայի դռները քարշ տալ: Թող մինչև առավոտ քնի, հետո կտեսնենք: Առավոտվա շառը իրիկվա խերից լավ ե:

— Ե՛, ի՞նչ կա վոր, — ասաց պահապանը, — Թող քնի: Մենք նրան կպռուկեցնենք այ այստեղ, վառարանի կողքին:

ՊԱՆԱՊԱՆՆ ԵՒ ԼԱՎ ՄԱՐԳ Ե

Պահապանը գետնին փռեց իր անագին սև քուրքը: Մարյա Պետրովնան հանեց Խոտիկի վալենկաները և կուրտկան:

Խոտիկը պռուկեց քուրքի վրա, գլուխը դրեց բարձին, վոր կազմված եր կուրտկայից ու վալենկաներից: Մարյա Պետրովնան, վերմակի տեղ, Խոտիկի վրա իր մեծ տաք շալը ծածկեց և ասաց.

«Դե քնի» ու գնաց:

Խոտիկը պահապանի հետ մենակ մնաց ու սկսեց մտածել:

«Շոգեքարշը գնում ե, վորովհետև այնտեղ շոգի կա. իսկ ինչից ե առաջ գնում տրամվայը»:

Նա բաց արեց աչքերը: Պահապանը նայում եր նրան ու ծիծաղում:

Ի՞նչ ես այդտեղ մրթմրթում, — հարցրեց պահապանը Խոտիկին:

— Յես մտածում եմ այն մասին, թե ինչից ե վոր տրամվայը գնում ե:

ԻՆՉԻՑ Ե ՎՈՐ ՏՐԱՄՎԱՅԸ ԳՆՈՒՄ Ե

Տրամվային առաջ տանողն ելեկտրականութիոն ե ելեկտրական կայարանից լարերով անցնում ե ելեկտրական հոսանքը: Տրամվայի վագոնի վրա ելեկտրական աղեղ ե ամրացված: Այդ աղեղով ե անցնում ելեկտրական հոսանքը և մտնում մոտոռը: Նո՛ւ, մոտոռն ել պտտում ե անիվները: Վագոնավարը նստած ե առջևի հարթակում և դարձնում ե կոթը: Մոտոռի մեջ բաց ե թողնում մերթ շատ, մերթ քիչ հոսանք: Յեթե կոթն ավելի դարձնի, տրամվայն ել ավելի արագ առաջ կգնա: Հենց վոր կոթը հետ դարձնի, հոսանքը չի հասնի մոտոռին, և վագոնը կանգ ե առնում:

— Ուրեմն այդպես ե... — ասաց Խոտիկը: — Բա սանիտարական ավտոմոբիլն ինչպես ե առաջ գնում:

— Յերևի այնպես, ինչպես բոլոր ավտոմոբիլներն են առաջ գնում: Ավտոմոբիլները, հո գիտես, առաջ են գնում...

Բայց Խոտիկը չսեց ինչպես են առաջ գնում ավտոմոբիլները: Պահապանի տնակում դրած եր մի յերկաթե վառարան: Վառարանը չափազանց տաքացնում եր: Տակը փռված քուրքն ել փափուկ եր:

Խոտիկի աչքերը փակվեցին: Խոտիկը քնեց:

ԱՌԱՎՈՏԸ

Մարյա Պետրոֆյան առավոտ կանուխ արթնացրեց խոտիկին։

Նա չեր ուզում տեղից յեկնել։ Բայց յերբ բոլորովին արթնեց, նորից հիշեց հայրիկին ու մայրիկին։ Մի՞թե իրեն չեն փնտռում։

Նա ասաց Մարյա Պետրոֆյային։

— Մորաքույր, տարեք ինձ շուտով մայրիկիս մոտ։

— Չե, հոգի ջան, — ասաց մորաքույրը, — առաջ պետք է թեյ խմենք, հետո։ Տեղեկատու բյուրոն ել դեռ բաց չի։ Պահապանը վերցրեց վառարանի վրայից թեյամանը։ պաարաստեց բաժակները, շաքարը և բարանկիները։ Մարյա Պետրոֆյան, պահապանը և խոտիկը միասին թեյ խմեցին։

ՓՈՂՈՑՈՒՄ

Տրամվայի պարկը դրսից բավական նման էր յեռհարկանի սովորական տան։ Նա շինված էր կարմիր աղյուսից և ավելի մեծ էր քան յեռհարկանի տունը, իսկ պատուհան բոլորովին չունեի։ Պատուհանների փոխանակ ապակյա կտուրով էր ծածկված պարկը։

Պարկի շենքի գլխին մի մեծ ժամացույց կար։ Ժամացույցի փոքր սլաքը ցույց էր տալիս 9-ը, իսկ մեծը՝ 12-ը։

Պարկից դուրս ելին գալիս տրամվայի վերջին վագոնները, վորոնք զանազան կողմեր ելին գնում։

Տրամվայի կանգառներում լիքը ժողովուրդ էր։ Տրամվայի վագոնները լեփ-լեցուն էլին։ Ամենքը շտապում էին աշխատանքի։ Ծառայողները բաց էլին անում խանութների յերկաթե կափարիչները։ Դռնապաններն ավազ էլին ցանում մայթերին։

ԱՌՋԵՎԻ ՀԱՐԹԱՎՈՒՄ

Մարյա Պետրոֆյան, խոտիկին հետը վերցրեց ու բարձրացավ տրամվայի վագոնի առջևի հարթակը։

Վագոնավարը շատ խիստ կերպով ասաց։

— Յերեխայի հետ վագոն մտեք, այստեղ չի թույլատրվում կանգնել։

Մարյա Պետրոֆյան վագոնավարին ներկայացրեց փայլուն փոքրիկ համարանիշ (նոմերոկ) և ասաց։

— Յուրային էմ։ Յերեխան ել ինձ հետ ե։

Ու դրանից հետո այլևս չխոսեցին։ Յերեխի խոսելու բան ել չունեին։ Բացի դրանից, վագոնի գնալու ժամանակ վագոնավարը խոսելու իրավունք չունի։

Մարյա Պետրոֆյան խոտիկի հետ գնում էր նրա մայրիկի հասցեն իմանալու։ Նա վախենում էր մենակ թողնել խոտիկին։ Կարծում էր, վոր յերեխան իրենց տան հասցեն չգիտե։ Յեթե իմանար, չեր մոլորվի։

Նրանք կանգնած էլին առջևի հարթակում։

ԱՐԳԵԼԱԿԸ

խոտիկը սկսեց դիտել՝ ինչպես է աշխատում վագոնավարը։

Վագոնավարը ձախ ձեռքով դարձնում էր փայտե կլոր գլխիկով մեծ կոթը։

խոտիկը հիշեց ինչ վոր պատմել էր նրան պահապանը տրամվայի պարկում, և մտածեց։

«Տես, ինչպե՞ս սաստիկ է դղրդացնում մոտոռը, յերբ նրա մեջ անցնում է ելեկտրական հոսանքը»։

խոտիկը հանկարծ ինչ-վոր թշուր լսեց։

Թ՝ 22222222...

Սկզբում նա վախեցավ: Կարծեց, թե ելեկտրական մոտոռն է փչացել: Բայց Մարյա Պետրովնան կանգնել երբ տեղում, կարծես վոչինչ չեր պատահել: Վազոնավարը հանգիստ կերպով նայում եր իր առաջ և միայն վոտքով ուժգնորեն զանգնել հուպ տալիս: Զանգակի գլուխը դուրս եր ցցված հատակում: Նա նման եր մեծ, հաստ մեխի գլխի:

Հնչում եր տրամվայի զանգակի բարձր զնգոցը:

Դյաննն-դյաննն-դյաննն-դյաննն...

Բացի զնգոցից, նաև

Թ՝՝՝՝՝՝՝՝՝՝՝՝...

Մարդիկ վազեցան անցնում եյին տրամվայի ուղիների վրայով: Ու յերբ ուղին ազատ եր, վազոնավարը նորից եր դարձնում կոթը: Տրամվայը դադարում եր զանգահարելուց ու թշուղի և ավելի արագ եր առաջ գնում:

«Ի՞նչն է արդյոք այդպես թշուղի», մտածեց խոտիկը:

Հարցնելու մարդ չկար: Մարիա Պետրովնան շատ բարկացած եր յերևում, իսկ վազոնավարի հետ խոսել, յերբ վազոնը շարժման մեջ է, արգելված է: Այդ մասին նույնիսկ գրված է առջևի հարթակում:

Վազոնը մոտենում է մի մեծ հրապարակի: Վազոնավարը դարձրեց կոթը: Վազոնը դանդաղեցրեց իր ընթացքը, նորից թշուղի ու կանգնեց: Այստեղ խոտիկը նկատեց, վոր թշուղում եր այն ժամանակ, յերբ վազոնավարն աջ ձեռքով դարձնում եր կոթը: Այդ կոթի տակ հետեյալ մակագրութունը կար.

ՎԵՍՏԻՆՀԱՌԻՋԻ ԱՐԳԵԼԱԿԸ

Մարյա Պետրովնան բռնեց խոտիկի ուսից և ասաց.
— Դեհ, գնանք. պետք է ցած գալ: Այ, այնտեղ մի թուղկա յե յերևում: Տեղեկատու բյուրոն է:

Յերբ նրանք վազոնի աստիճաններով ցած իջան, խոտիկն ասաց.

— Իսկ յես գիտեմ, ինչի համար ե արգելակը: Արգելակը վազոնը կազնեցնելու համար է: Շոգեբարձի վրա յել արգելակ կա:

— Ամեն բան ել ուզում է իմանալ, ամեն բան ել նրան հարկավոր է, — մրթմրթաց Մարյա Պետրովնան: — Քեզ ծեծ է հարկավոր, այ ինչ:

Խոտիկը նայեց Մարյա Պետրովնային: Նա շատ բարկացած եր: Ամբողջ գիշերն աշխատելուց նա շատ հոգնել եր:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԲՅՈՒՐՈՆ

Սա այն տեղեկատու բուդկան չեր, վորտեղից մայրիկը փաստային հեռախոսագիր եր ուղարկել: Սա ուրիշ եր:

Մարյա Պետրովնան խոտիկի հետ մոտեցավ բուդկայի ապակեծածկ պատուհանին: Պատուհանը փակ եր: Վարիչը լրագիր եր կարդում:

Մարյա Պետրովնան չգիտեր ինչ անի: Խոտիկը նույնպես չգիտեր ինչ անել: Նա սկսեց կարդալ հայտարարությունը.

ԱՅՍՏԵՂ ԿԱՐԵԼԻ ՅԵ ԻՄԱՆԱԼ ՄՈՍԿՎԱՅԻ
ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԲՆԱԿՁԻ ՀԱՍՑԵՆ

Անցավ մի քիչ ժամանակ: Վարիչը նկատեց Մարյա Պետրովնային, ցած դրեց լրագիրը, բաց արեց պատուհանն ու հարցրեց.

— Ի՞նչ եք կամենում, քաղաքացուհի:

Մարյա Պետրովնան պատասխանեց.

— Այս փոքրիկն կորցրել ե իր ծնողներին: Ուզում եյի նրանց հասցեն իմանալ:

Վարիչը գլուխը պատուհանից դուրս հանեց և տեսավ խոտիկին:

— Վո՞ր փոքրիկը: Ա՞յս:

— Հենց այս: Տրամվայում գտա նրան: Ուզում եմ նրանց հասցեն: Ինքս ել կտանեյի տուն ու կհանձնեյի հայրիկին ու մայրիկին:

— Սպասիր, սպասիր, — ասաց վարիչը և վերցրեց լրագիրը: Լրագրի անկյունում հայտարարություն եր տպագրված.

ԿՈՐԵԼ Ե ՄԻ ՏՂԱ.

— Այդ տղայի անունն ի՞նչ ե:

Խոտիկը լսեց այս խոսակցությունը և ասաց.

— Քանի գեռ փոքր եմ, անունս խոտիկ ե: Յերբ մեծանամ, իմ անունը կլինի....

Բայց վարիչն ընդհատեց նրան, բարձր ձայնով ծիծաղեց ու գոչեց.

— Դեհ իհարկե սա յե՛ խոտիկն ե: Ծնողներն արդեն յերկրորդ օրն ե նրան են ման գալիս: Ա՛յ, լրագրում հայտարարություն ել կա: Այս րոպեյին կգանգահարենք:

ՀԱՅՐԻԿԸ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՏԵՂՈՒՄ

Հայրիկը շատ տխուր նստել եր իր ծառայության տեղում: Նա ու մայրիկն ամբողջ գիշերը չէյին քնել: Բոլոր

ժամանակ վորևե լուր եյին սպասում: Առավոտյան հայրիկը պաշտոնի գնաց, իսկ մայրիկը մնաց տանը՝ բոլորովին հիվանդ:

Հայրիկի ծառայած հիմնարկում արդեն ամենքը գիտեյին, վոր խոտիկը կորել ե: Ամենքը խղճում եյին հայրիկին և մտածում եյին, թե արդյոք ո՞ւր կարող ե կորած լինել յերեխան:

Մի քանիսն ասում եյին, թե յերեխան կգտնվի, մի քանիսն ել՝ թե հայկանորեն գնացքի անիմների տակ ե մնացել կամ մի ուրիշ դժբախտություն ե յեկել դիւին:

Հանկարծ հնչեց հեռախոսի զանգը:

— Ձեր յերեխան գտնվել ե: Անմիջապես գնացեք Պուշկինյան հրապարակը: Նա կանգնած ե Տեղեկատու Բյուրոյի մոտ, գորշագույն շալով ծածկված մի կնոջ կողքին:

— Խնդրեմ պահեցեք նրանց, — աղաղակեց հայրիկը հեռախոսով: — Ձլինի թե բաց թողնեք նրան: Աչքերդ նրանից չհեռացնեք: Պինդ պահեցեք նրան:

Հայրիկի հետ մի սենյակում նստող ծառայողներն իրենց գլուխը շուռ տվին դեպի հայրիկը և ուշադրությամբ սկսեցին ականջ դնել նրա խոսակցությանը: Հենց վոր հայրիկը հեռախոսափողը ցած դրեց, բոլորը տեղներից վեր թռան, մոտեցան հայրիկին և ամենքը միաժամանակ սկսեցին խոսել:

— Ի՞նչ ե պատահել: Բռնե՞լ են: Բռնե՞լ են: Ճիշտ ե վոր գտնվել ե: Յես հո ասում եյի:

Հարևան սենյակից վազեց, յեկավ մի կին, վոր հունչ պես աշնտեղ եր ծառայում, և սկսեց ձվձվալ:

— Մի՞թե յերկու վտան ել կտրել ե: Ախր յես ասում եյի: Հայրիկը վեր կացավ և վճռաբար ասաց.

— Մինչև սեփական աչքերովս չտեսնեմ, վոչինչ չեմ ասի: — Հետո շտապով դուրս յեկավ նախասենյակը, վերցրեց վերարկուն և գլխարկն ու վազելով ցած իջավ սանդուխդներին:

Հայրիկի ծառայած հիմնարկից մինչև Պուշկինյան հրապարակը յերթնեկում եր № 1 ավտոբուսը:

Հայրիկն արագութեամբ նստեց ավտոբուսը: Վերարկուն միայն մեկ թեւն եր կարողացել հագնել: Գլխին ոտարի գդակ եր դրել: Կրկնակողիկներ նույնպես չեր հագել: Այ, ինչպես եր շտապում նա:

ԲԵՆՁԻՆ ՎԵՐՑՆԵԼՈՒ

Հայրիկը միայն ավտոբուսում կարողացավ մի փոքր շունչ քաշել: Նա նստեց շոֆերի մոտ:

Ավտոբուսն արագ եր ընթանում: Հայրիկի սիրտը բաբախում եր: Նա ուզում եր վորքան կարելի յի շուտով տեսնել Խոտիկին:

Հայրիկը հանկարծ նկատեց, վոր ավտոբուսն ընթանում ե վոյ թե դեպի Պուշկինյան հրապարակն, այլ մի ուրիշ կողմ: Հայրիկն անմիջապես դարձավ կոնդուկտորին.

— Ասեք, խնդրեմ, ո՛ւր եք գնում մենք:

— Բենզին վերցնելու: — պատասխանեց կոնդուկտորը:

— Ինչպե՞ս թե բենզին վերցնելու, ի՞նչ բենզին: Տոմսերը տալիս եք մինչև Պուշկինյան հրապարակը, իսկ ինքներդ գնում եք բենզին վերցնելու:

— Մի հուզվեք, քաղաքացի: Վճրտեղի տոմսակ վերցրել եք, այնտեղ ել կհասնեք. իսկ առանց բենզինի վոչ մի տեղ ել չեք հասնի: Բենզինը վոր վերջանա, մոտոռն այլեւ չի աշխատի:

Այդ միջոցին ավտոբուսը ծռվեց դեպի մի փոքրիկ հրապարակ:

Այստեղ շինված եր ապակյա փոքր մի բուդէա, իսկ բուդէայի կողքին կար մի սյունակ՝ բարձր թափանցիկ բաժակներով և մեծ կլոր ցիֆերբլատով (թվացույց): Սյունակի գլխին մի օպիտակ փայլատ գունդ եր յերևում «բենզին» մակագրութեամբ:

Ընդհանուր առմամբ սյունակը նման եր մի ահագին ջերմաչափի, վոր հիվանդի կոնստակին են դնում:

ԻՆՉՆ Ե ԱՌԱՋ ԲԵՌԻՄ ԱՎՏՈՍՈՒԽԻՆ

Բուդէայի մոտ հերթ եյին կանգնել բեռնատար ավտոմոբիլներ, տաքսիներ և հասարակ ավտոներ: Մինչև անգամ մի ավտոմոբիլ ել կար, վոր հատկապես փողոցներ ջրելու համար ե: Ինչո՞ւ դա ձմեռ ժամանակ այստեղ եր գտնվում, անհայտ ե:

Բայց ավտոբուսը բենզինի սյունակին մոտեցավ առանց հերթի: Շոֆերը դուրս յեկավ իր բուդէայից և մոտեցավ յերկաթե բաքին, վոր գետեղված եր ավտոբուսի հետե: Վում: Բաքի բերանը մի մեծ պղնձե խցանով եր խցված: Շոֆերը հետ պտտեց խցանը, մոտեցավ բենզինի սյունակին ու ծառայողից վերցրեց պղնձե ծայրապանակով ուտինե խողովակը: Խցանի փոխարեն բաքի բերանում ներս պտուտակեցին խողովակի ծայրապանակը: Ծառայողը կոթը դարձրեց. ապակյա բաժակներն իսկույն սկսեցին բենզինով լցվել: Բենզինն սկսեց խողովակի միջով հոսել ուղղակի ավտոբուսի բաքը: Յիֆերպլատի սլաքը ցույց եր տալիս ինչքան բենզին ե լցվում ավտոբուսի մեջ:

Յերբ սլաքը ցույց տվեց 30 լիտր, շոֆերն ասաց.

— Բավական ե:

Հետո նա սկսեց մեքենայի դեղնագույն թանձր յուղ ածել մոտորի մեջ, ապա ստուգեց մոտոռը՝ մեկ լարելով, մեկ դադարեցնելով:

Հայրիկը քանի անգամ մոտեցավ շոֆերին և խնդրեց փոքրան կարելի չե շուտով ճանապարհվել:

— Վոչինչ, չեք ուշանա, — ասում եր շոֆերը: — Որեկան միայն մեկ անգամ ենք կանգ առնում: Վեց ժամվա աշխատանքի համար մի անգամից ենք բենզին և յուղ վերցնում: Վոչինչ, չեք ուշանա: Համենայն դեպս տրամվայից շուտ կհասնեք:

Վերջապես շոֆերը տեղավորվեց իր բուդկայում, հընչեցրեց չշակը: Ուղևորները նստեցին իրենց տեղը, և ավտոբուսն շարժվեց:

ՄԻԹԵ ԽՈՏԻԿԸ ՆՈՐԻՅ ԿՈՐԱԿ

Տեղեկատու բյուրոյի բուդկան յերևում եր հեռվից: Նրա առաջ ժողովուրդը եր խռնված, հագին հերթ կար:

Հայրիկը վազեց դեպի բուդկան և մարդկանց այս ու այն կողմ հրելով սկսեց փնտռել Խոտիկին: Բայց Խոտիկը չկար:

Այն ժամանակ հայրիկը ներողություն խնդրեց ու բարձրաձայն ասաց.

— Քաղաքացիներ, արդյոք չե՞ք տեսել գորշագույն շալով մի կին, հետն ել մի տղա: Անունը Խոտիկ:

Հերթում կանգնած մի քաղաքացի ամենքի փոխարեն պատասխանեց.

— Վոչ, չենք տեսել:
Հայրիկի սիրտը մի անգամից ճմլվեց: Նա մտածեց.
«Միթե Խոտիկը նորից կորավ»:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

— Թույլ տվեք, Թույլ տվեք, — ասաց հանկարծ կաշվե տուփուրկան հագին ու պորտֆելը ձեռին մի մարդ: — Նրանք կարծեմ ավտոմատ հեռախոսի բուդկայում են: Հենց այս բուդկային յես նրանց համար զանգահարեցի 3.84-62 համարը: Նույնիսկ սեփական տաս կոպեկանոցս ձգեցի ավտոմատի անցքը:

Ավտոմատ-հեռախոսը գտնվում եր հենց այդտեղ, Տեղեկատու բյուրոյին առնթեր:

Հայրիկը առաջ անցավ բուդկայի հետևից և ապակե-ծածկ դռներից տեսավ իր Խոտիկին: Խոտիկը հեռախոսում եր:

Հենց վոր տեսավ հայրիկին, հեռախոսափողը տվեց Մարյա Պետրովնային և դուրս վազեց բուդկայից:

Հայրիկը գրկեց Խոտիկին, իսկ Խոտիկը հայրիկի պա-րանոցովն ընկավ:

Նրանք սկզբում վոչինչ չեյին խոսում, շատ ուրախ եյին, վոր յերկտով են:

Մարյա Պետրովնան կանգնած եր նրանց կողքին ու գորշագույն շալով աչքերն եր սրբում:

— Հայրիկ ջան, ախր ո՞ւր եյիր այսքան ժամանակ: Յես բե- Յես բեզ սպասեցի, սպասեցի... բայց դու չեկար: Յես բո- լորովին փետացա: Յեվ հետո յես հեռախոսով խոսեցի մայրիկիս հետ: Մայրիկս առողջ ե, միայն առանց ինձ մի քիչ ձանձրացել ե:

Տ Ա Ն Ը

Հայրիկը հրաժեշտի վոջջույն տվեց Մարյա Պետրովնա-յին, շնորհակալություն հայտնեց նրան, ասաց, վոր իբրե-

հյուր իրենց տունն անցնի: Խոտիկն ել իր կարգին հրա-
ժեշտի վողջույն տվեց: Այնուհետև հայրիկի հետ տրամ-
վայ նստեցին և ուղևորվեցին տուն, Պետրովսկիյ պարկ:

Ճանապարհին Խոտիկը պատմում եր իր արկածները,
հայրիկն ել իրը: Խոտիկը հարցնում եր.

— Արևիկին կհրավիրե՞նք մեր տուն:

— Անպատճառ կհրավիրենք, — պատասխանեց հայրիկը:

— Իսկ Արևիկի հայրիկին ու մայրիկին:

— Կհրավիրենք, կհրավիրենք:

Յերբ նրանք տուն հասան, մայրիկն սկսեց լաց լինել,
իսկ հայրիկը շուտ-շուտ թաշկինակն եր վերցնում և
աչքերն ու քիթն եր սրբում:

Այն ժամանակ Խոտիկը հարցրեց.

— Ախր ինչո՞ւ յեք լաց լինում: Շատ ծիծաղելի յեք:

— Մենք վախենում եյինք, վոր դու բոլորովին կորել
ես, — պատասխանեց հայրիկը:

— Նո՛ւ, ասաց Խոտիկը, — յես ի՞նչպես կարող եմ կոր-
չել: Յես արդեն շատ փոքր չեմ: Յես միջին եմ:

Մայրիկն ու հայրիկն իհարկե ժպտացին, իսկ Խոտիկը
սկսեց հանկարծ դեռ ու դեռ ընկնել և ասաց.

— Ինչի՞ յեմ այստեղ նստել: Ախր յես առանց այն ել
ուշացա պարապմունքներին: Դուք ել իսկույն ձեր աշխա-
տանքին գնացեք: Յերեկոյան կտեսնվենք ու կխոսենք:

Այս ասելով Խոտիկը հավաքեց իր իրերը և մանկա-
պարտեզ վաղեց:

ԱՆՎ ՅԵՎ ԱՄԲՈՂԶ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ

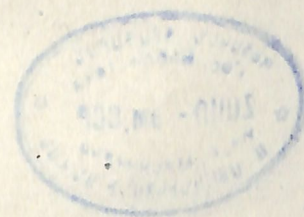
Ահա և ամբողջ պատմությունը, թե ինչպես բոլորովին
պիտի կորչեր Խոտիկը: Խոտիկը հիմա յեւ ապրում ե իր
հայրիկի ու մայրիկի հետ Պետրովսկիյ պարկում:

Այս պատմության մեջ ամեն ինչ ճիշտ ե:

Ամբողջ յերկրում առաջ են շարժվում շոգեքարշեր և
գնացքներ, ելեկտրալարերով անցնում ե ելեկտրական հո-
սանքը, իսկ քաղաքներում տպագրվում են լրագրեր, աղմը-
կում են տրամվայները, ավտոբուսները, ավտոմոբիլները:

Ճշմարիտ ե և այն, վոր ամենուրեք մարդիկ են աշխա-
տում և վոր աշխարհիս վրա, մի ինչ-վոր վայրում, Արևիկ
անունով մի փոքրիկ աղջիկ ե ապրում: Ես սիրում եմ
նրան և նրան ել նվիրում եմ իմ այս պատմվածքը:

ՄԱՆԿԱՀԱՍԱԿ ՅԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Отв. ред. Г. А. Потенц

Пом. тех. ред. Д. М. Джинибалаян

Издание 290/4550. Объем 4 печ. листа. Статформат А5-148/210. Упол-
крайлит 00-11420. Тираж 2000 экз. Заказ 3010. Сдано в набор 11/VI-1935 г.

Подписано в печать 3/VII-1935 г.

Типография им. Стачки 1902 года г. Ростов на Дону.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0392294

49-

8139

Գինը 80 Կոպ.
Цена 80 коп.

9m

094207-6

На армянском языке

СЕРГЕЙ РОЗАНОВ

ПРИКЛЮЧЕНИЯ ТРАВКИ

Издание седьмое

АЗОВО-ЧЕРНОМОРСКОЕ
КРАЕВОЕ КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО
Ростов н-Д., Буденновский пр., № 30

Հ. Ր. Ս. Ռ. Ն. Ն. Ն. Ն.
Ուսանող-Դաս, Մանկավարժ, № 53
ԳՐԱԿԵՆՏՐՈՆ (ԿՆԻԳՈՑԵՆՏՐ)